ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS[*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,
sniegti 2010. gada 16. decembrī[1]

Satura rādītājs

I — Ievads ..... I - 1599

II — Atbilstošās tiesību normas ..... I - 1601

A — Romas konvencija ..... I - 1601

B — Briseles konvencija ..... I - 1602

C — Savienības tiesības ..... I - 1603

1) Romas I regula ..... I - 1603

2) Regula Nr. 44/2001 ..... I - 1604

D — Valsts tiesības ..... I - 1605

III — Fakti, pamata tiesvedība un prejudiciālie jautājumi ..... I - 1605

IV — Tiesvedība Tiesā ..... I - 1608

V — Lietas dalībnieku argumenti ..... I - 1608

A — Tiesas piekritība ..... I - 1608

B — Prejudiciālais jautājums ..... I - 1608

VI — Ģenerāladvokātes vērtējums ..... I - 1611

A — Ievads ..... I - 1611

B — Tiesas piekritība ..... I - 1612

C — Par jautājumu, kas attiecas uz valsts atbildības tiesisko pamatu šajā lietā ..... I - 1612

D — Prejudiciālā jautājuma vērtējums ..... I - 1614

1) Romas konvencija un darbinieka kā vājākās līgumslēdzējas puses aizsardzība ..... I - 1615

1 — Oriģinālvaloda — slovēņu. Tiesvedības valoda — franču.

2) Tiesas judikatūra par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu ..... I - 1617

3) Iespēja piemērot judikatūru par Briseles konvenciju, lai interpretētu Romas konvenciju ..... I - 1619

a) Gramatiskā interpretācija ..... I - 1620

b) Vēsturiskā interpretācija ..... I - 1621

c) Sistēmiskā interpretācija ..... I - 1623

d) Teleoloģiskā interpretācija ..... I - 1626

e) Paralēlās interpretācijas robežas ..... I - 1626

4) Kritēriji, kas valsts tiesai jāņem vērā ..... I - 1628

E — Secinājums ..... I - 1632

VII — Secinājumi ..... I - 1633

I — Ievads

1. Šī lieta ir par to, kā interpretēt Romas 1980. gada 19. jūnija konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (turpmāk tekstā — "Romas konvencija")[2]. Minētā konvencija tika noslēgta, lai vienādotu līgumslēdzēju valstu tiesību kolīziju normas, tādējādi palielinot tiesību aktu noteiktību un pārvarot neskaidrības par to, kādi tiesību akti piemērojami līgumattiecībām. Romas konvencija tika aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām[3] (turpmāk tekstā — "Romas I regula")[4]. Minēto regulu piemēro

2 — OV L 266, 1. lpp.

3 — OV L 177, 6. lpp.

4 — Piemēram, doktrīnā Ferrari, F., "From Rome to Rome via Brussels: remarks on the law applicable to contractual obligations absent a choice by the parties": *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, Nr. 4/2009, tiek apgalvots, ka tāda jauna juridiskā instrumenta mērķis nebija tik daudz ieviest jaunas normas, cik pārveidot esošo konvenciju par regulu. Skat., piemēram, arī Lagarde, P., A. Tenenbaum, "De la convention de Rome au règlement Rome I": *Revue critique de droit international privé*, Nr. 4/2008, 727. un nākamās lpp.

līgumiem, kas noslēgti pēc 2009. gada 17. decembra [5]. Tā kā konkrētajā lietā darba līgums tika noslēgts 1998. gadā, tam piemēro Romas konvencijas normas.

2. Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk tekstā — "Tiesa") šajā lietā tiek lūgta atbildēt uz prejudiciālu jautājumu par Romas konvencijas 6. panta interpretāciju saistībā ar tiesībām, kas piemērojamas darba līgumiem. Konkrētā lieta, protams, nav pirmā, kurā Tiesai tiek lūgts interpretēt Romas konvenciju [6], bet tā ir pirmā, kurā Tiesai konvencijas 6. pants būs jāinterpretē attiecībā uz tiesībām, kas piemērojamas darba līgumiem [7]. Šajā saistībā Tiesai, pirmkārt, būs jāizskata, vai Romas konvencijas 6. panta interpretēšanas nolūkā iespējams izmantot judikatūru, kas attiecas uz Briseles konvencijas par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildīšanu civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) 5. panta 1. punkta interpretāciju, vai, precīzāk, minētajā pantā lietotā jēdziena "vieta, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu" interpretāciju [8]. Šajā sakarā Tiesai, no vienas puses, būs jāievēro, ka abos normatīvajos aktos ir izmantota līdzīga terminoloģija, un, no otras puses, tai būs arī jāņem vērā ierobežojumi Romas konvencijas un Briseles konvencijas paralēlai interpretācijai.

3. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā lietā radās saistībā ar strīdu starp Heiko Kolču [*Heiko Koelzsch*], starptautiskā transporta šoferi, kas dzīvo Vācijā, un Luksemburgas Lielhercogisti, un minētā strīda priekšmets ir prasība par zaudējumu atlīdzību, jo Luksemburgas tiesas, šķiet, ir nepareizi piemērojušas Romas konvencijas normas. H. Kolčs saistībā ar šo tiesvedību apgalvo, ka jautājumam par darba līguma izbeigšanu jāpiemēro Vācijas, nevis Luksemburgas tiesības, šajā saistībā norādot Vācijas tiesībās paredzētās imperatīvās normas darbinieku tiesību aizsardzības jomā. Tā kā Luksemburgas Darba tiesa strīdā ir piemērojusi Luksemburgas, nevis Vācijas tiesību normas, H. Kolčs ir iesniedzis pret

5 — Skat. Romas I regulas 28. pantu.

6 — Pirmais spriedums, kurā Tiesa interpretēja Romas konvenciju, ir 2009. gada 6. oktobra spriedums lietā C-133/08 *ICF* (Krājums, I-9687. lpp.) par to, kā interpretēt konvencijas 4. pantu, kurā ietverti noteikumi par tiesībām, kas piemērojamas, ja nav līgumslēdzēju pušu izvēles.

7 — Jāpiebilst, ka 2010. gada 29. jūlijā Tiesai tika uzdots prejudiciālais jautājums par to, kā interpretēt Romas konvencijas 6. panta 2. punkta b) apakšpunktu; tā ir lieta C-384/10 *Voogsgeerd* (OV C 317, 14. lpp.). Lietas pamatā ir jautājums par to, kā interpretēt jēdzienu "profesionālās darbības atrašanās vietas valsts, kurā darbinieks tika nolīgts" saskaņā ar minēto pantu, ja viņš savu darbu parasti neveic kādā vienā valstī. Šo secinājumu sniegšanas dienā Tiesa vēl nav izspriedusi minēto lietu.

8 — Skat. 1993. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-125/92 *Mulox IBC* (*Recueil*, I-4075. lpp.), 1997. gada 9. janvāra spriedumu lietā C-383/95 *Rutten* (*Recueil*, I-57. lpp.), 2002. gada 27. februāra spriedumu lietā C-37/00 *Weber* (*Recueil*, I-2013. lpp.) un 2003. gada 10. aprīļa spriedumu lietā C-437/00 *Pugliese* (*Recueil*, I-3573. lpp.).

Luksemburgas valsti prasību par zaudējumu atlīdzību, ņemot vērā iespējamu kļūdainu Luksemburgas tiesu darbību.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Romas konvencija*

4. Romas konvencijas 3. pantā ar nosaukumu "Izvēles brīvība" ir noteikts:

"1. Līgumu reglamentē tiesību akti, kurus izvēlas puses. Izvēlei ir jābūt skaidri izteiktai vai pietiekami skaidri paustai līguma noteikumos vai pēc lietas apstākļiem. Puses pēc savas izvēles var izvēlēties tiesību aktus, kas piemērojami visam līgumam vai tikai tā daļai.

[…]"

5. Konvencijas 4. pantā ar nosaukumu "Tiesību akti, ko piemēro, ja nav izdarīta izvēle" ir noteikts:

"1. Ciktāl nav izdarīta izvēle attiecībā uz līgumam piemērojamajiem tiesību aktiem saskaņā ar 3. pantu, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru tas ir visciešāk saistīts. Tomēr nodalāmai līguma daļai, kura ir ciešāk saistīta ar citu valsti, izņēmuma kārtā var piemērot šīs citas valsts tiesību aktus.

[…]"

6. Romas konvencijas 6. pantā ar nosaukumu "Individuālie darba līgumi" ir noteikts:

"1. Neatkarīgi no 3. panta pušu izdarīta tiesību aktu izvēle darba līgumā neliedz darbiniekam to imperatīvo tiesību normu aizsardzību, kas būtu piemērojamas saskaņā ar 2. punktu, ja nav izdarīta izvēle.

2. Neatkarīgi no 4. panta darba līgumu, ja nav izdarīta izvēle saskaņā ar 3. pantu, reglamentē

a) tās valsts tiesību akti, kurā darbinieks parasti veic savu līguma izpildes darbu [pastāvīgi veic darbu, pildot līgumu], pat gadījumā, ja viņš uz laiku ir nodarbināts citā valstī, vai

b) ja darbinieks parasti neveic savu darbu kādā vienā valstī — tās profesionālās darbības atrašanās vietas valsts, kurā darbinieks tika nolīgts, tiesību akti [tās valsts tiesību akti, kurā atrodas uzņēmums, kas pieņēma darbā darbinieku],

ja vien no visiem lietas apstākļiem neizriet, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, tādā gadījumā līgumu reglamentē šīs citas valsts tiesību akti."

7. Pirmā protokola par to, kā Eiropas Kopienu Tiesa interpretē Romas konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā [9] (turpmāk tekstā — "Pirmais protokols par Romas konvencijas interpretāciju"), 1. pantā ir noteikts:

"Eiropas Kopienu Tiesas jurisdikcijā ietilpst nolēmumu pieņemšana par šādu dokumentu interpretāciju:

a) Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā,[…];

b) Konvencija par to valstu pievienošanos Romas konvencijai, kuras kļuvušas par Eiropas Kopienu dalībniecēm kopš tās atvēršanas parakstīšanai;

[…]."

8. Pirmā protokola par Romas konvencijas interpretāciju 2. pantā ir noteikts:

"Visas turpmāk norādītās tiesas var lūgt Eiropas Kopienu Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumā, kas izvirzīts tās izskatīšanā esošā lietā un attiecas uz 1. pantā minēto dokumentu normu interpretāciju, ja šīs tiesas uzskata, ka lēmums šādā jautājumā ir nepieciešams, lai tās varētu pieņemt spriedumu:

[…]

b) Līgumslēdzēju valstu tiesas, kad tās darbojas kā apelācijas tiesas."

B — *Briseles konvencija*

9. Briseles konvencijas par jurisdikciju, spriedumu atzīšanu un izpildīšanu civillietās

9 — OV 1998, C 27, 47. lpp.

un komerclietās (turpmāk tekstā — "Briseles konvencija") [10] 5. pantā ir noteikts:

"Personu, kuras domicils ir šīs konvencijas līgumslēdzējā valstī, citā šīs konvencijas līgumslēdzējā valstī var iesūdzēt:

1) lietās, kas attiecas uz līgumiem, attiecīgās saistības izpildes vietas tiesā; lietās, kas attiecas uz individuāliem darba līgumiem, vietā, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu; ja darbinieks pastāvīgi neveic darbu nevienā valstī, tad darba devēju var iesūdzēt tiesā tajā vietā, kur atrodas vai atradās uzņēmums, kas pieņēma [darbā] darbinieku. [11]"

C — *Savienības tiesības* [12]

1) Romas I regula

10. Romas I regulas preambulas septītajā apsvērumā ir noteikts:

"Šīs regulas materiāltiesiskajai darbības jomai un noteikumiem vajadzētu būt saderīgiem ar Padomes 2000. gada 22. decembra Regulu (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (Brisele I) […]."

11. Romas I regulas 3. pantā ar nosaukumu "Izvēles brīvība" ir noteikts:

"1. Līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Izvēli vai nu skaidri izdara, vai arī to nepārprotami izsaka līguma noteikumi vai lietas apstākļi. Izdarot izvēli, puses var izraudzīties tiesību aktus, kas piemērojami visam līgumam vai tikai kādai tā daļai.

[…]"

10 — Briseles Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (parakstīta 1968. gada 27. septembrī) (OV 1972, L 299, 32. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1978. gada 9. oktobra Konvenciju par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos (OV L 304, 1. lpp., un grozītā versija, 77. lpp.), ar 1982. gada 25. oktobra Konvenciju par Grieķijas Republikas pievienošanos (OV L 388, 1. lpp.), ar 1989. gada 26. maija Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos (OV L 285, 1. lpp.) un ar 1996. gada 29. novembra Konvenciju par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanos (OV 1997, C 15, 1. lpp.).

11 — Jāuzsver, ka Briseles konvencijas sākotnējā redakcijā nebija īpašu normu par piekritību darba līgumu jomā; tās tur tika iekļautas tikai 1989. gadā, noslēdzot Konvenciju par Spānijas Karalistes un Portugāles Republikas pievienošanos Briseles Konvencijai (OV 1989, L 285, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Sansebastjanas konvencija").

12 — Šajos secinājumos tiek izmantots jēdziens "Savienības tiesības" kā apkopojošs jēdziens, kurā ietilpst Kopienas tiesības un Savienības tiesības. Izklāstot primāro tiesību normas, atsauce ir uz normām, kas piemērojamas *ratione temporis*.

12. Saskaņā ar Romas I regulas 8. pantu, kuras nosaukums ir "Individuālie darba līgumi":

"1. Individuālos darba līgumus reglamentē tiesību akti, ko puses izvēlējušās atbilstīgi 3. pantam. Tomēr šādas izvēles iznākumā darbiniekam nedrīkst būt liegta aizsardzība, kas tam piešķirta ar noteikumiem, no kuriem nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties, atbilstīgi tiesību aktiem, kurus piemērotu saskaņā ar šā panta 2., 3. un 4. punktu, ja nebūtu izdarīta izvēle.

2. Ciktāl puses nav izdarījušas izvēli attiecībā uz individuālajam darba līgumam piemērojamiem tiesību aktiem, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā vai — ja tā nav — no kuras darbinieks pastāvīgi veic darbu, pildot līgumu. Ja darbinieks uz laiku ir nodarbināts citā valstī, neuzskata, ka ir mainījusies valsts, kurā darbinieks pastāvīgi veic savu darbu.

3. Ja piemērojamos tiesību aktus nevar noteikt atbilstīgi 2. punktam, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas uzņēmums, kas pieņēma [darbā] darbinieku.

4. Ja apstākļi kopumā liecina, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti, kas nav 2. vai 3. punktā norādītā valsts, piemēro šīs citas valsts tiesību aktus."

2) Regula Nr. 44/2001

13. Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās [13] (turpmāk tekstā — "Regula Nr. 44/2001") 5. iedaļā ir reglamentēta jurisdikcija attiecībā uz atsevišķiem darba līgumiem. Šīs pašas regulas minētās iedaļas 18. pantā ir noteikts:

"1. Lietās, kas saistītas ar atsevišķiem darba līgumiem, jurisdikciju nosaka ar šo iedaļu, neierobežojot 4. pantu un 5. panta 5. punktu.

[…]."

14. Regulas Nr. 44/2001 19. pantā ir noteikts:

"Darba devēju, kura domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt:

1. tās dalībvalsts tiesās, kurā ir viņa domicils; vai

13 — OV 2001, L 12, 1. lpp.

2. citā dalībvalstī:

a) tiesās tajā vietā, kur darbinieks pastāvīgi veic darbu, vai tiesā tajā vietā, kur viņš to veicis pēdējoreiz, vai

b) ja darbinieks pastāvīgi neveic darbu vai neveica darbu nevienā valstī, tiesā tajā vietā, kur atrodas vai atradās uzņēmums, kas pieņēma darbinieku."

piešķirta vai aizstāta ar tiesas lēmumu. Pēc mandāta termiņa beigām darbinieku pārstāvības komitejas locekļa atlaišana […] ir nelikumīga vienu gadu […], izņemot gadījumus, kad konkrēti apstākļi ļauj darba devējam atlaist darbinieku no darba nopietnu iemeslu dēļ bez iepriekšēja brīdinājuma; to nepiemēro, ja no komitejas locekļa statusa atbrīvo ar tiesas lēmumu.

[…]"

III — Fakti, pamata tiesvedība un prejudiciālie jautājumi

D — *Valsts tiesības*

15. Vācijas Likuma par aizsardzību atlaišanas gadījumos (*Kündigungsschutzgesetz*, turpmāk tekstā — "*KSchG*") 15. pantā ar nosaukumu "Atlaišanas no darba nelikumība" ("Unzulässigkeit der Kündigung") ir paredzēts:

"Darbinieku pārstāvības komitejas locekļa […] atlaišana no darba ir nelikumīga, izņemot gadījumus, kad konkrēti apstākļi ļauj darba devējam atlaist darbinieku no darba nopietnu iemeslu dēļ bez iepriekšēja brīdinājuma un kad atļauja, kas prasīta saskaņā ar Likuma par uzņēmumu organizāciju [*Betriebsverfassungsgesetz*] 103. pantu, ir

16. H. Kolčs, kurš dzīvo Osnabrikā [*Osnabrück*] (Vācijā) 1998. gadā tika pieņemts darbā par starptautiskā transporta šoferi sabiedrībā *Gasa Spedition Luxembourg S.A.* (turpmāk tekstā — "*Gasa Spedition*") ar juridisko adresi Luksemburgā. Šajā nolūkā 1998. gada 16. oktobrī H. Kolčs un sabiedrība *Gasa Spedition* parakstīja darba līgumu, kurā vienojās par Luksemburgas tiesu ekskluzīvu piekritību. Vienlaikus līgumā bija iekļauts noteikums, kas paredzēja, ka darba līguma jautājumos jāpiemēro Luksemburgas tiesības [14].

14 — Darba līguma 2. pantā bija paredzēts, ka, ja pārbaudes laika beigās kāda no līgumslēdzējām pusēm līgumu nepārtrauc, tas tiktu pārkvalificēts par līgumu uz nenoteiktu laiku saskaņā ar 1989. gada 24. maija likumu; tas ir Luksemburgas Likums par darba līgumiem [*Loi du 24 mai 1989 sur le contrat de travail*] *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg*, Nr. 35 (*Mémorial* A 1989, 611. lpp.).

17. Sabiedrība *Gasa Spedition* ir saskaņā ar Dānijas tiesībām dibinātas sabiedrības *Gasa Odense Blomster A.m.b.a.* meitas sabiedrība, kas nodarbojas ar ziedu un citu augu pārvadāšanu no Odenses [*Odense*] Dānijā uz dažādiem galamērķiem, kas lielākoties atrodas Vācijā, bet ir arī citās Eiropas valstīs. Pārvadājumus veic ar kravas automobiļiem, kuri novietoti trīs dažādās vietās Vācijā — Kaselē [*Kassel*], Neikirhenē-Flinā [*Neukirchen/Vluyn*] un Osnabrikā. Kravas automobiļi ir reģistrēti Luksemburgā, un automobiļu vadītāji ir Luksemburgas sociālās nodrošināšanas dalībnieki.

18. 2001. gada 9. novembrī sabiedrību *Gasa Spedition* pārņēma saskaņā ar Dānijas tiesībām dibināta sabiedrība *Ove Ostergaart*, to nosaucot par *Ove Ostergaart Lux S.A.*

19. H. Kolča darba līgums tika izbeigts 2001. gada 15. maijā ar sabiedrības *Gasa Spedition* direktora 2001. gada 13. marta vēstuli. H. Kolčs tomēr ir apgalvojis, ka 2001. gada 23. martā viņam tika uzteikts mutiski, nekavējoties izbeidzot darba attiecības. Viņš apgalvoja, ka viņš bija sabiedrības *Gasa Spedition* uzņēmuma Vācijā darbinieku pārstāvības padomes ("Betriebsrat") loceklis aizstājējs un ka viņa atlaišana esot pretrunā Vācijas tiesību aktu obligātajām normām par aizsardzību pret atlaišanu. Viņš uzsvēra, ka minētajās normās garantēto aizsardzību bauda ne tikai faktiskie locekļi, bet arī to aizstājēji, kuri pilda uzdevumus šajā padomē. Šajā saistībā viņš norādīja uz *KSchG* 15. panta 1. punktu, kas aizliedz atlaist no darba darbinieku pārstāvības komitejas locekļus, kā arī *Bundesarbeitsgericht* (Vācijas Federālā darba tiesa) judikatūru, uz kuras pamata minētais atlaišanas no darba aizliegums ir spēkā arī attiecībā uz darbinieku pārstāvības komitejas locekļu aizstājējiem [15].

20. H. Kolčs iesniedza prasību Osnabrikas Darba tiesā (Vācija), lai viņa atlaišanu no darba atzītu par nelikumīgu. Minētā tiesa pasludināja sevi par nekompetentu *ratione loci*. H. Kolčs pārsūdzēja minēto lēmumu, savukārt pārsūdzība tika noraidīta.

21. Tad H. Kolčs iesniedza *Tribunal de travail* [Darba tiesā] (Luksemburga) prasību par zaudējumu atlīdzību par nelikumīgu atlaišanu, kā arī par algas maksājumu piedziņu. Minētajā sēdē viņš apgalvoja, ka Luksemburgas tiesības bija piemērojamas darba līgumam vispār un īpaši viņa atalgojuma prasībām, savukārt jautājums par atlaišanu no darba bija jāreglamentē Vācijas tiesībām. Savu apgalvojumu viņš pamatoja ar argumentu, ka, tā kā viņš bija darbinieku pārstāvības padomes loceklis aizstājējs, viņam bija jāpiemēro *KSchG* 15. panta 1. punkts, kas ir obligāta darbinieku tiesību aizsardzības norma saskaņā ar Romas konvencijas 6. panta 1. punktu un tātad nepieļauj atkāpes. Viņš uzskatīja, ka tāpēc tiesības, kas piemērojamas darba līgumam,

15 — H. Kolčs atsaucas uz *Bundesarbeitsgericht* [Vācijas Federālās darba tiesas] 1988. gada 17. marta spriedumu (2 AZR 576/87).

bija jānosaka ar Romas konvencijas 6. panta 2. punktu.

22. *Tribunal de travail* 2004. gada 4. marta spriedumā nosprieda, ka Luksemburgas tiesības ir piemērojamas visā strīdā, tādējādi daļēji atzīstot par nepieņemamu un daļēji noraidot H. Kolča prasību. Minēto spriedumu apstiprināja *Cour d'appel* [apelācijas tiesa] (Luksemburga) ar 2005. gada 26. maija spriedumu un visbeidzot ar 2006. gada 15. jūnija spriedumu *Cour de Cassation* [Kasācijas tiesa] (Luksemburga) noraidīja kasācijas sūdzību, kas bija iesniegta par pēdējo minēto nolēmumu.

23. Tad H. Kolčs iesniedza Luksemburgas *Tribunal d'arrondissement* [apgabaltiesā] prasību pret Luksemburgas Lielhercogisti, lai tai piespriestu samaksāt viņam EUR 168 301,77 kā zaudējumu atlīdzību, pieskaitot likumīgos procentus, par tiesu nepareizu darbību, pamatojoties uz Luksemburgas 1988. gada 1. septembra Likumu par valsts un valsts iestāžu civiltiesisko atbildību [*Loi du 1 septembre 1988 relative à la responsabilité civile de l'Etat et des collectivités publiques* [16]]. H. Kolčs norādīja, ka Luksemburgas tiesu spriedumi ir viņam radījuši zaudējumus, jo esot pārkāptas Romas konvencijas 6. panta 1. un 2. punkta prasības, jo to dēļ esot apietas Vācijas tiesību obligātās normas par darbinieku pārstāvības komiteju locekļu aizsardzību. Turklāt H. Kolčs uzskata, ka, noraidot viņa lūgumu iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, esot pārkāptas Savienības tiesības. Ar 2007. gada 9. novembra spriedumu *Tribunal d'arrondissement* noraidīja prasību kā nepamatotu.

24. H. Kolčs iesniedza apelācijas prasību par minēto spriedumu *Cour d'appel* [turpmāk tekstā — "iesniedzējtiesa"].

25. Iesniedzējtiesa norāda, ka pirmās instances tiesai bija jāatzīst par nepieņemamu H. Kolča iesniegtā prasība par zaudējumu atlīdzību, jo spriedums, kas tika pasludināts pirmā procesa beigās, kurā prasītājs prasīja atzīt viņa atlaišanas nelikumību, bija galīgs spriedums. Pēc iesniedzējtiesas domām, šajā procesā, kas sākts ar prasību par zaudējumu atlīdzību, H. Kolčs savā prasībā faktiski apstrīd to, par ko jau ir pieņemts galīgais spriedums procesā Darba tiesā. Tomēr iesniedzējtiesa uzsver, ka zaudējumu atlīdzināšanas prasību nevar atzīt par nepieņemamu, jo Luksemburgas Lielhercogiste nav iesniegusi iebildi par šīs prasības nepieņemamību apelācijas procesā un tiesa nevar pēc savas ierosmes to konstatēt. Līdz ar to iesniedzējtiesai kā apelācijas tiesai ir saistošs minētais pirmās instances tiesas konstatētais fakts un tai jāpieņem spriedums par H. Kolča iesniegto

16 — *Mémorial* A 1988, 1000. lpp.

prasību. Tāpēc tā nolēma iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

26. Šajos apstākļos iesniedzējtiesa ar 2010. gada 15. janvāra lēmumu, pamatojoties uz Pirmo protokolu par Romas konvencijas interpretāciju, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai 1980. gada 19. jūnija Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā ietvertās kolīziju normas, kurā ir noteikts, ka darba līgumu reglamentē tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic darbu, izpildot līgumu, ir jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja darbinieks veic darbu vairākās valstīs, bet sistemātiski atgriežas vienā no tām, šī valsts ir jāuzskata par to valsti, kurā darbinieks pastāvīgi veic darbu?"

IV — Tiesvedība Tiesā

27. Rīkojums par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika saņemts 2010. gada 18. janvārī. Rakstveida procesa laikā savus apsvērumus iesniedza H. Kolčs, Luksemburgas valdība, Grieķijas valdība un Komisija. 2010. gada 26. oktobra tiesas sēdē piedalījās H. Kolčs, Luksemburgas valdība un Komisija, kuri sniedza mutvārdu apsvērumus un atbildēja uz Tiesas jautājumiem.

V — Lietas dalībnieku argumenti

A — *Tiesas piekritība*

28. Tikai Komisija savos rakstveida apsvērumos aplūko jautājumu par Tiesas piekritību atbildēt uz prejudiciālo jautājumu. Tā uzskata, ka Tiesai ir tāda piekritība, jo iesniedzējtiesa šajā lietā darbojas kā apelācijas tiesa, ievērojot 2. panta b) punktu Pirmajā protokolā par Romas konvencijas interpretāciju.

B — *Prejudiciālais jautājums*

29. H. Kolčs uzskata, ka saskaņā ar Romas konvencijas 6. panta 2. punktu, ja puses nav veikušas izvēli, darba līgumam jāpiemēro tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic savu darbu. Ņemot vērā to, ka tās valsts/vietas jēdziens, kurā darbinieks "parasti veic savu darbu", ir vienāds Romas konvencijā un

Briseles konvencijā, pēc H. Kolča domām minētais jēdziens Romas konvencijā jāinterpretē tāpat, kā Tiesa to ir darījusi savā judikatūrā par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu. H. Kolčs uzsver, ka no judikatūras izriet, ka gadījumā, ja darbinieks savu darbu veic vairāk nekā vienā līgumslēdzējā valstī, Briseles konvenciju nevar interpretēt tādējādi, ka piekritība ir visu to līgumslēdzēju valstu tiesām, kurās darbinieks veic savu darbu [17]. Piekritība esot tās valsts tiesai, kurā vai no kuras darbinieks pilda lielāko daļu savu pienākumu pret darba devēju, vai tās vietas tiesai, kurā darbinieks ir izveidojis savas profesionālās darbības faktisko centru. H. Kolčs uzskata, ka starptautisko pārvadājumu gadījumā, kad šoferis lielāko daļu sava laika pavada kādā līgumslēdzējā valstī, no kuras tas organizē savu profesionālo darbību un kurā sistemātiski atgriežas, viņa profesionālās darbības faktiskais centrs atrodas minētajā valstī. Viņš apgalvo, ka, piemērojot minētos kritērijus, viņa profesionālās darbības faktiskais centrs atrodas Vācijā.

30. Luksemburgas valdība apgalvo, ka Romas konvencijas 6. pants jāinterpretē tādējādi, ka pušu izvēles rezultātā darbiniekam nevar liegt aizsardzību, ko viņam garantē objektīvi piemērojamo tiesību aktu obligātās normas. Šīs tiesības saskaņā ar Romas konvencijas 6. pantu var būt tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic savu darbu (6. panta 2. punkta a) apakšpunkts), vai arī tās profesionālās darbības atrašanās vietas valsts tiesības, kurā darbinieks tika nolīgts (6. panta 2. punkta b) apakšpunkts). Luksemburgas valdība apgalvo, ka, tādēļ, ka H. Kolčs parasti neveica savu darbu vienā valstī, jānosaka piemērojamās tiesības ar Romas konvencijas 6. panta 2. punkta b) apakšpunktu. Tāpēc šajā lietā darba līgumam esot jāpiemēro Luksemburgas tiesības.

31. Grieķijas valdība uzsver, pirmkārt, ka Romas konvencija jāinterpretē, ņemot vērā Romas I regulas normas, un, otrkārt, ka Romas konvencijas 6. panta interpretācijā jāņem vērā arī judikatūra par Briseles konvenciju. Ar šo pamatu minētā valdība uzsver, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka, ja darbinieks veic darbu vairākās valstīs, bet sistemātiski atgriežas vienā no tām, šo pēdējo valsti var uzskatīt par to, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu, ja vien tā ir arī valsts, kurā viņš ir izveidojis savas profesionālās darbības faktisko centru. Pēc Grieķijas valdības domām, minētais vērtējums jāveic valsts tiesai. Grieķijas valdība norāda arī to, ka tad, ja nav iespējams noteikt vietu, kurā darbinieks

17 — Šajā ziņā H. Kolčs atsaucas uz spriedumiem lietā *Mulox IBC* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 21.–23. punkts), lietā *Rutten* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 18. punkts) un lietā *Weber* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 42. punkts).

parasti veic savu darbu, un ja tās profesionālās darbības atrašanās vietas valstij, kurā darbinieks tika nolīgts (Romas konvencijas 6. panta 2. punkta b) apakšpunkts), nav nekādas saistības ar darba līgumu, tad valsts tiesa var piemērot Romas konvencijas 6. panta 2. punkta pēdējo daļu, saskaņā ar kuru līgumam piemēro tās valsts tiesības, ar kuru tas ir visciešāk saistīts.

32. Pēc Komisijas domām, lai nodrošinātu Romas konvencijas jēdzienu vienotu interpretāciju, tās jāinterpretē autonomi un neatkarīgi no jēdzieniem, kuri pastāv dažādo līgumslēdzēju valstu tiesībās. Turklāt Komisija uzskata, ka, ņemot vērā ciešo saikni starp Romas konvenciju, no vienas puses, un Briseles konvenciju un Regulu Nr. 44/2001, no otras puses, un tā kā minētajos tiesību aktos bieži tiek lietoti identiski jēdzieni, pēc iespējas jānodrošina to saskaņotība un vienota interpretācija. Komisija uzsver, ka Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta grozījums, uz kura pamata tajā iekļāva īpašu normu par piekritību darba līgumu jomā, tika paredzēts saskaņā ar Tiesas judikatūru minētā panta interpretācijas gadījumos, kurā Tiesa pati tostarp ņēma vērā arī darbinieku aizsardzības normas, kas paredzētas Romas konvencijas 6. pantā.

33. Saistībā ar jēdzienu "vieta, kurā darbinieks parasti veic savu darbu" Komisija uzsver, ka spriedumā lietā *Mulox IBC* [18] un divās turpmākajās lietās — lietā *Rutten* [19] un lietā *Weber* [20] — par Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju Tiesa ir nospriedusi, ka gadījumā, ja darbinieks veic savus darba pienākumus vairāku līgumslēdzēju valstu teritorijā, līgumsaistības tiek pildītas tajā vietā, kurā vai no kuras darbinieks galvenokārt pilda savus pienākumus pret darba devēju. Tāpēc Komisija uzskata, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka, ja darbinieks veic savu darbu vairākās līgumslēdzējās valstīs, vieta, kurā viņš parasti veic savu darbu, ievērojot minēto normu, ir tā vieta, kurā viņš izveidojis savas darbības faktisko centru. Komisija uzsver, ka, lai noteiktu šo vietu, vispirms jāņem vērā tas, ka darbinieks lielāko daļu sava darba laika

18 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Mulox IBC*.
19 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Rutten*.
20 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Weber*.

pavada valstī, kurā novietoti profesionālās darbības veikšanai izmantotie transportlīdzekļi, no kuras tiek organizēta šoferu maiņa un kurā viņš atgriežas pēc katra profesionālā brauciena uz ārzemēm.

VI — Ģenerāladvokātes vērtējums

A — *Ievads*

34. Ievadam jānorāda, ka no Romas konvencijas preambulas izriet, ka tā noslēgta, lai veiktu tiesību aktu unificēšanu starptautisko privāttiesību jomā, kas aizsākta, pieņemot Briseles konvenciju [21]. Tāpat no minētās preambulas izriet, ka konvencijas mērķis ir noteikt vienveidīgas normas attiecībā uz tiesībām, kas piemērojamas līgumsaistībām, neatkarīgi no vietas, kurā tiek taisīts spriedums [22]. Tik tiešām, kā izriet no Džuliano un Lagarda [*Giuliano/Lagarde*] ziņojuma par Romas konvenciju [23], tā ir tapusi, lai likvidētu traucēkļus, kas rodas kolīziju normu atšķirību dēļ, un lai paaugstinātu tiesiskās drošības līmeni un iegūto tiesību aizsardzību visā privāttiesību jomā [24].

35. Šajā lietā pirmo reizi Tiesas praksē rodas jautājums par Romas konvencijas 6. panta 2. punkta interpretāciju. Romas konvencijas 6. panta 2. punktā ir noteikts, kādas tiesības ir piemērojamas darba līgumam, ja līgumslēdzējas puses nav izdarījušas izvēli; minēto pantu var tomēr piemērot arī tad — kā šajā lietā —, ja pušu veiktās tiesību aktu izvēles rezultātā darbiniekam tiek liegta aizsardzība, ko viņam nodrošina to tiesību aktu obligātās normas, kas reglamentētu līgumu, ja izvēle nebūtu izdarīta (6. panta 1. punkts). Romas konvencijas 6. panta 2. punkta pamata norma ir piemērot tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic savu darbu (a) apakšpunkts), bet pakārtoti — ja darbinieks savu darbu neveic pastāvīgi kādā vienā valstī — var piemērot tās valsts tiesības, kurā atrodas darba devēja uzņēmums (b) apakšpunkts). Izņēmuma kārtā var piemērot arī tās valsts tiesības, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts (6. panta 2. punkta pēdējā daļa).

21 — Skat. spriedumu lietā *ICF* (minēts 6. zemsvītras piezīmē, 22. punkts).

22 — Skat. arī ģenerāladvokāta Īva Bota [*Y. Bot*] secinājumus, kas sniegti lietā C-133/08 *ICF*, kurā spriedums pasludināts 2009. gada 6. oktobrī (Krājums, I-9687. lpp., 35. punkts).

23 — Ziņojums par konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, ko sagatavojuši Milānas universitātes profesors Mario Džuliano [*Mario Giuliano*] un Parīzes universitātes profesors Pols Lagards [*Paul Lagarde*] (OV 1980, C 282, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Džuliano un Lagarda ziņojums par Romas konvenciju").

24 — Skat. spriedumu lietā *ICF* (minēts 6. zemsvītras piezīmē, 23. punkts).

36. Tāpat jāatzīmē — kā pareizi norādījusi Komisija —, ka Romas konvencijas jēdzieni jāinterpretē autonomi, neatkarīgi no to interpretācijas līgumslēdzēju tiesībās; šajā sakarā jāņem vērā pašas konvencijas sistēma un mērķis, lai garantētu tās vienveidīgu piemērošanu visās līgumslēdzējās valstīs. Autonomās interpretācijas princips ir vairākkārt apstiprināts saistībā ar Briseles konvencijas interpretāciju [25] un Regulas Nr. 44/2001 interpretāciju [26], manuprāt, minētais princips ir spēkā arī attiecībā uz Romas konvenciju.

B — *Tiesas piekritība*

37. Izvērtējot to, vai Tiesa ir kompetenta sniegt prejudiciālo nolēmumu, jāpievienojas Komisijas viedoklim, kura apgalvo, ka Tiesa ir kompetenta izlemt minēto jautājumu pēc būtības. Saskaņā ar 2. panta b) punktu Pirmajā protokolā par Romas konvencijas interpretāciju, kas ir spēkā no 2004. gada 1. augusta, līgumslēdzēju valstu tiesas, kad tās darbojas kā apelācijas tiesas un izskata lietu, var lūgt Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu jautājumā par Romas konvencijas interpretāciju. Tā kā iesniedzējtiesa šajā lietā spriež kā apelācijas tiesa, Tiesa ir kompetenta sniegt prejudiciālu nolēmumu.

C — *Par jautājumu, kas attiecas uz valsts atbildības tiesisko pamatu šajā lietā*

38. Jānorāda, ka pamata tiesvedība norit starp H. Kolču un Luksemburgas Lielhercogisti. Tātad runa ir par prasību, ko privātpersona iesniegusi pret valsti un kurā šī privātpersona pieprasa atlīdzināt zaudējumus, kas tai radušies valsts tiesu nepareizas darbības dēļ. Lai gan iesniedzējtiesa prejudiciālo jautājumu nav noformulējusi ar atsauci uz minētās atbildības tiesisko pamatu, es tomēr vēlos sniegt dažus īsus paskaidrojumus, lai novērstu iespējamos pārpratumus šajā problemātikā.

39. Kas attiecas uz valsts tiesu atbildības tiesisko pamatu gadījumos, kad kļūdaini tiek piemērotas Romas konvencijas normas, valsts pirmās instances tiesa ir atsaukusies uz

25 — Skat., piemēram, 1978. gada 21. jūnija spriedumu lietā 150/77 *Bertrand* (*Recueil*, 1431. lpp., 14.–16. punkts), 1993. gada 19. janvāra spriedumu lietā C-89/91 *Shearson Lehman Hutton* (*Recueil*, I-139. lpp., 13. punkts), 1997. gada 3. jūlija spriedumu lietā C-269/95 *Benincasa* (*Recueil*, I-3767. lpp., 12. punkts), 2002. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-96/00 *Gabriel* (*Recueil*, I-6367. lpp., 37. punkts) un 2005. gada 20. janvāra spriedumu lietā C-27/02 *Engler* (Krājums, I-481. lpp., 33. punkts).

26 — Skat., piemēram, 2006. gada 13. jūlija spriedumu lietā C-103/05 *Reisch Montage* (Krājums, I-6827. lpp., 29. punkts), 2008. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-372/07 *Hassett* un *Doherty* (Krājums, I-7403. lpp., 17. punkts) un 2009. gada 23. aprīļa spriedumu lietā C-167/08 *Draka NK Cables* u.c. (Krājums, I-3477. lpp., 19. punkts).

Tiesas spriedumu lietā *Köbler* [27], kurā Tiesa ir noteikusi, ka princips, saskaņā ar kuru dalībvalstīm ir pienākums atlīdzināt privātpersonām nodarītu kaitējumu, pārkāpjot Kopienu (tagad Savienības) tiesības, par ko dalībvalstis ir vainojamas, ir piemērojams arī gadījumos, kad attiecīgais pārkāpums izriet no pēdējās instances tiesas nolēmuma, ja pārkāptā tiesību noteikuma mērķis ir piešķirt tiesības privātpersonām, pārkāpums ir pietiekami būtisks un pastāv tieša cēloņsakarība starp šo pārkāpumu un privātpersonām nodarīto kaitējumu [28]. Savukārt iesniedzējtiesa atšķirībā no pirmās instances tiesas apgalvo, ka Tiesas lēmums lietā *Köbler* nav izmantojams šajā lietā.

40. Jāuzsver, ka šajā lietā nevar atsaukties uz lietu *Köbler* divu iemeslu dēļ.

41. Pirmkārt, Romas konvencija nav Savienības tiesību daļa, bet gan drīzāk starptautisks līgums, ko parakstījušas līgumslēdzējas valstis [29]. Tāpēc, manuprāt, šajā lietā nevar transponēt principus, ko Tiesa noteikusi lietā *Köbler*, jo tos Tiesa attīstījusi Savienības tiesību ietvaros.

42. Otrkārt, Tiesas kompetence interpretēt Romas konvencijas normas nepamatojas uz lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu sistēmu, kā to reglamentē LESD 267. pants. Tik tiešām, līgumslēdzējas puses ir panākušas tādu vienošanos neatkarīgi un izmantojot divus īpašus protokolus, kas pievienoti pielikumā Romas konvencijai [30]. Saistībā ar šo pēdējo punktu jānorāda, ka uz Pirmā protokola par Romas konvencijas interpretāciju pamata valstu tiesām ir tikai iespēja, bet ne pienākums lūgt Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu. Minētā protokola 2. pantā ir noteikts, ka tajā minētās tiesas "var lūgt" Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu [31]. Prejudiciālā jautājuma uzdošanas sistēma saistībā ar Romas konvenciju tomēr būtiski atšķiras no sistēmas, kas ir spēkā Savienības tiesību ietvaros saskaņā ar LESD 267. pantu.

43. Tāpēc es uzskatu, ka Savienības tiesības nenosaka Romas konvencijas līgumslēdzējām

27 — 2003. gada 30. septembra spriedums lietā C-224/01 (*Recueil*, I-10239. lpp.).

28 — Spriedums lietā *Köbler* (minēts 27. zemsvītras piezīmē, rezolutīvās daļas 1) punkts).

29 — Skat. doktrīnā šajā ziņā, piemēram, Rigaux, F., "Quelques problèmes d'interprétation de la Convention de Rome", *L'européanisation du droit international privé* (Série de publications de l'Académie de droit européen de Trèves, 8. sēj.), 1996, 33. lpp.

30 — Skat. Pirmo protokolu par Romas konvencijas interpretāciju, kas minēts 9. zemsvītras piezīmē, un Otro protokolu par noteiktu pilnvaru piešķiršanu Eiropas Kopienu Tiesai interpretēt Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā (OV 1998, C 27, 52. lpp.).

31 — Doktrīnā to apgalvo, piemēram, arī Plender, R., *The European Contracts Convention. The Rome Convention on the Choice of Law for Contracts*, Londona: Sweet & Maxwell, 1991, 42. lpp., 2.25. punkts.

valstīm pienākumu atlīdzināt kaitējumu, kas privātpersonām nodarīts, pārkāpjot minēto konvenciju. Tomēr tas, protams, neliedz līgumslēdzējām valstīm reglamentēt tiesu atbildību savas valsts tiesību aktu ietvaros tā, kā to, piemēram, ir izdarījusi Luksemburgas Lielhercogiste ar 1988. gada 1. septembra likumu par valsts un valsts iestāžu civiltiesisko atbildību [32].

D — *Prejudiciālā jautājuma vērtējums*

44. Prejudiciālajā jautājumā iesniedzējtiesa vaicā, vai Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja darbinieks savu darbu veic vairākās valstīs, bet sistemātiski atgriežas vienā no tām, minētā valsts jāuzskata par to valsti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu.

45. Kā pareizi apgalvo Komisija savos rakstveida apsvērumos [33], minētais jautājums jāsaprot tādējādi, ka iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai ir iespējams izmantot interpretāciju, ko sniegusi Tiesa savā judikatūrā saistībā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu [34]. Minētajā judikatūrā Tiesa tik tiešām ņēma vērā ne tikai vietu, *kurā* darbinieks veic savu darbu, bet arī vietu, *no kuras* viņš veic savu darbu. Tāpēc iesniedzējtiesa vēlas zināt, vai arī saistībā ar Romas konvenciju, lai konstatētu darba līgumam piemērojamas tiesības, var ņemt vērā apstākli, ka darbinieks sistemātiski atgriežas kādā noteiktā valstī. Šajos secinājumos veiktajā izvērtējumā es atbalstu tēzi, saskaņā ar kuru šo judikatūru var izmantot, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, tomēr daļēji precizējot iesniedzējtiesas ierosināto interpretāciju.

46. Interpretējot jēdzienu "valsts, kurā darbinieks parasti izpilda savu darbu līgumu" saskaņā ar Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, es šajos secinājumos to izvērtēšu pakāpeniski. Vispirms es īsi ieskicēšu sistēmu, kuru Romas konvencija izveido, lai aizsargātu darbinieku kā vājāko līgumslēdzēju pusi. Tad es apskatīšu Tiesas judikatūru attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu un uz dažādu interpretācijas metožu pamata argumentēšu, ka minēto

32 — Minēts iepriekš 23. zemsvītras piezīmē.

33 — Skat. Komisijas rakstveida apsvērumu 27. punktu.

34 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Mulox IBC*, lietā *Rutten*, lietā *Weber* un lietā *Pugliese*.

judikatūru var piemērot, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Visbeidzot es apskatīšu kritērijus, kas iesniedzējtiesai jāņem vērā, vērtējot, kurā valstī vai no kuras valsts darbinieks parasti veic savu darbu.

1) Romas konvencija un darbinieka kā vājākās līgumslēdzējas puses aizsardzība

47. Romas konvencijā paredzētā pamata norma, lai noteiktu līgumsaistībām piemērojamās tiesības, ir pušu gribas autonomijas princips, izvēloties līgumattiecībām piemērojamās tiesības; minēto normu nosaka Romas konvencijas 3. pants [35]. Ja puses nav izvēlējušās tiesības, tad piemērojamās tiesības nosaka ar tās pašas konvencijas 4. pantu, kas par pamata kritēriju paredz tās valsts tiesību aktu piemērošanu, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts.

48. Romas konvencijas 6. pants, kas reglamentē darba līgumiem piemērojamās tiesības, ir *lex specialis* attiecībā pret tās pašas konvencijas 3. un 4. pantu. No vienas puses, līgumslēdzējas puses nevar ar vienošanos par darba līgumu liegt darbiniekam aizsardzību, ko viņam nodrošina tā tiesību akta imperatīvās normas, kas reglamentētu līgumu, ja izvēle nebūtu veikta (Romas konvencijas 6. panta 1. punkts) [36]. No otras puses, minētās konvencijas 6. panta 2. punkts ievieš īpašas normas, ko piemēro, ja puses nav veikušas izvēli: tādā gadījumā piemērojamas ir tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic savu darbu vai — ja nevar noteikt valsti, kurā darbs parasti tiek veikts — tās profesionālās darbības atrašanās vietas valsts tiesības, kurā darbinieks tika nolīgts. Romas konvencijas 6. panta 2. punkta pēdējā apakšpunktā ir tomēr ietverta īpaša klauzula, saskaņā ar kuru gadījumos, ja darba līgums ir ciešāk saistīts ar kādu citu valsti,

35 — Skat. iepriekš minētos ģenerāladvokāta Īva Bota [*Y. Bot*] sniegtos secinājumus lietā *ICF* (36. punkts).

36 — Romas konvencijā ietverto imperatīvo normu sīkākai analīzei skat. Wojewoda, M., "Mandatory rules in private international law: with special reference to the mandatory system under the Rome Convention on the law applicable to contractual obligations", *Maastricht journal of European and comparative law*, Nr. 2/2000, 183. un nākamās lpp. Par atsauci uz imperatīvajām normām, kas sniegta Romas konvencijas 6. panta 1. punktā (201. lpp.), minētais autors apgalvo, ka procedūra, lai pārliecinātos par minēto imperatīvo normu pastāvēšanu, ir visai sarežģīta: valsts tiesai vispirms jāpārliecinās, kādas tiesības būtu piemērojamas darba līgumam, ja puses nebūtu izdarījušas izvēli, tātad tai jāpārbauda, vai minētajās tiesībās ir iekļautas imperatīvās normas par darbinieku tiesību aizsardzību, un, visbeidzot, tai jāpiemēro tās normas, kas ir labvēlīgākas darbiniekam, nevis pušu izvēlētie tiesību akti. Skat. arī Fletcher, I. F., *Conflict of Laws and European Community Law: With Special Reference to the Community Conventions on private international law*, Amsterdama: North-Holland 1982, 168. lpp.; Morse, R. C. G. J., "Consumer Contracts, Employment Contracts and the Rome Convention", *International and Comparative Law Quarterly*, Nr. 1/1992, 14.–16. lpp.; Salvadori, M. M., "La protezione del contraente debole (consumatori e lavoratori) nella Convenzione di Roma", Sacerdoti, G. un Frigo, M. (sastādītāji), *La Convenzione di Roma sul diritto applicabile ai contratti internazionali*, Milāna: Giuffrè Editore, 1993, 62. un 63. lpp.

nepiemēro minētās normas, bet gan tādas citas valsts tiesību aktus [37].

49. Jāuzsver arī tas, ka savā judikatūrā Tiesa, atsaucoties uz Briseles konvenciju, ir aplieci-nājusi, ka darba līgumiem atšķirībā no citiem līgumiem — it īpaši līgumiem par pakalpoju-mu sniegšanu — ir zināmas īpatnības, jo tie rada ilgstošu saikni, kas zināmā mērā iekļauj darbinieku noteiktā darba devēja organizā-cijā, darbinieks ir piesaistīts darba veikšanas vietai [38]. Tiesa ir arī uzsvērusi, ka, interpretējot attiecīgās Briseles konvencijas normas, jāņem vērā vajadzība garantēt pienācīgu aizsardzību darbiniekam kā vājākajai līgumslēdzējai pu-sei [39]. Šie vispārīgie apsvērumi par darba līgumiem, manuprāt, ir būtiski arī saistībā ar Romas konvencijas normu interpretāciju.

50. Tādējādi Romas konvencijas 6. panta mērķis ir darbinieka, respektīvi, sociālajā un ekonomiskajā ziņā vājākās līgumslēdzējas pu-ses, aizsardzība [40]. Šādu aizsardzību nodroši-na, piemērojot līgumam tās valsts tiesības, ar kuru darba līgums ir visciešāk saistīts. Dok-trīnā tiek uzvērts, ka darbinieku, viņam veicot darbu kādā konkrētā valstī, ietekmē tai valstij raksturīgie politiskie un profesionālie apstāk-ļi, un tāpēc jāgarantē viņam tā aizsardzība, ko, ņemot vērā minētos apstākļus, pieņēmis attiecīgās valsts likumdevējs [41]. Līdz ar to Ro-mas konvencija no šā viedokļa nepārprotami pieņem principu *favor laboratoris.* Tāpēc ir

37 — Lai gan Romas I regulā ir ietverta klauzula, kas līdzīga 8. panta 4. punktam, ne Briseles konvencijas 5. panta 1. punktā, ne Regulas Nr. 44/2001 19. pantā nav ietverta tāda klauzula. Doktrīnā, piemēram, Ofner, H., "Neuregelung des internationalen Vertragsrechts: Römisches Schuldvertragsübereinkommen", *Recht der Wirtschaft*, Nr. 1/1999, 7. lpp., apgalvo, ka minētās klauzulas dēļ Romas konvencijas 6. panta 2. punkts ir iecerēts kā pieņēmums, ko var neievērot, ja darba līgums ir ciešāk saistīts ar kādu citu valsti.

38 — Skat. 1987. gada 15. janvāra spriedumu lietā 266/85 *Shenavai* (*Recueil*, 239. lpp., 16. punkts).

39 — Skat. spriedumus lietā *Mulox IBC* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 18. punkts), lietā *Rutten* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 22. punkts), lietā *Weber* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 40. punkts) un lietā *Pugliese* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 18. punkts). Skat. arī 1982. gada 26. maija spriedumu lietā C-133/81 *Ivenel* (*Recueil*, I-1891. lpp.), kurā Tiesa ir atsaukusies uz Romas konvencijas 6. pantu, lai sniegtu argumentus par labu minētajam aizsardzības mērķim saistībā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju.

40 — Skat. iepriekš 23. zemsvītras piezīmē minēto Džuliano un Lagarda ziņojumu par Romas konvenciju, Romas konvencijas 6. panta komentāru (1. punkts). Doktrīnā skat., piemēram, Rudisch, B., Czernich, D. un Heiss, H., *EVÜ. Das Europäische. Schuldvertragsübereinkommen*, Vīne: Orac, 1999, 155. lpp.; Plender, R. un Wilderspin, M., *The European Contracts Convention. The Rome Convention on the Choice of Law for Contracts*, Londona: Sweet & Maxwell, 2001, 159. lpp., 8-01. punkts; Clerici, R., "Quale favor per il lavoratore nel Regolamento Roma I?", no: Venturini, G. un Bariatti, S., *Liber Fausto Pocar*, 2. sēj., Giuffrè Milāna: Editore, 2009, 216. un 217. lpp.; Knez, R.,"Rimska konvencija o uporabi prava pri pogodbenih obligacijskih razmerjih in njen pomen za Republiko Slovenijo", *Pravnik*, Nr. 1–3/1994, 52. un 53. lpp. Skat. arī attiecībā uz darbinieka kā vājākās līgumslēdzējas puses aizsardzību Romas I regulā Lein, E., "The New Rome I/Rome II/Brussels I Synergy": *Yearbook of Private International Law*, 2008, 187. lpp.

41 — Plender, R., Wilderspin, M. *The European Private International Law of Obligations*, Londona: Thomson Reuters, 2009, 316. lpp., 11-043. punkts.

loģiski plaši interpretēt Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, lai būtu ērtāk īstenot mērķi — aizsargāt darbinieku kā vājāko līgumslēdzēju pusi.

2) Tiesas judikatūra par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu

51. Savā judikatūrā par Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju Tiesa jau ir vairākkārt spriedusi par gadījumu, kad darbinieks veic savu darbu vairāk nekā vienā līgumslēdzējā valstī. Minētā judikatūra un līdz ar to arī kritēriji tās vietas noteikšanai, kurā darbinieks parasti veic savu darbu, attīstījās pakāpeniski; turpmāk tekstā ir izklāstīta judikatūra, kas attiecas uz minētā panta interpretāciju [42].

52. Kas attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju, vispirms jāuzsver, ka Tiesa, interpretējot minēto pantu ar atsauci uz darba līgumiem, ir atkāpusies no savas iepriekšējās judikatūras, kas īstenota lietās *De Bloos* un *Tessili* saistībā ar vispārīgu pamatu piekritībai līgumu jomā [43]. Tiesa ir nodalījusi darba līgumus no pārējiem līgumiem un, vēloties palielināt darbinieku aizsardzību, lietā *Ivenel* noteica, ka, lai noteiktu piekritību saskaņā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, jāņem vērā saistības, kas raksturo līgumu [44], proti, saistības veikt darbu.

53. Par gadījumu, kad darbinieks strādā vairākās līgumslēdzējās valstīs, Tiesa pirmoreiz sprieda 1993. gadā spriedumā lietā *Mulox*

42 — Komentāru par minēto judikatūru doktrīnā skat., piemēram, Pataut, É., "L'office du juge communautaire dans le contentieux international du travail", *Procès du travail, travail du procès*, Parīze: L. G. D. J., 2008, 326. un nākamās lpp.; Gaudemet-Tallon, H., "Compétence et exécution des jugements en Europe: Règlement 44/2001, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1988 *et* 2007)", *Librairie générale de droit et de jurisprudence*, Parīze, 2010, 305. un nākamās lpp.

43 — Vispārīgās piekritības normas līgumattiecību jomā Tiesa ir izstrādājusi divos spriedumos, proti, 1976. gada 6. oktobra spriedumos lietā 12/76 *Industrie Tessili Italiana Como* (*Recueil*, 1473. lpp.) un lietā 14/76 *De Bloos* (*Recueil*, 1497. lpp.). Lietā *De Bloos* (13. punkts) savukārt tā noteica, ka "saistības" saskaņā ar minēto pantu ir tās, kas atbilst līgumtiesībām, ar kurām ir pamatota prasītāja prasība, tātad strīdīgās saistības, kas ir starp līgumslēdzējām pusēm notiekošā procesa priekšmets. Savukārt lietā *Industrie Tessili Italiana Como* (13. punkts) Tiesa nolēma, ka vieta, kurā jāpilda strīdīgās saistības, jānosaka uz to tiesību aktu pamata, kas piemērojami konkrētajām tiesiskajām attiecībām saskaņā ar lietu izskatošās tiesas starptautiskajām privāttiesībām.

44 — Skat. spriedumu lietā 133/81 *Ivenel* (minēts 39. zemsvītras piezīmē, 20. punkts un rezolutīvā daļa).

IBC[45]. Minētajā spriedumā Tiesa noteica, ka Briseles konvencijas 5. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja darba līguma izpildei darbinieks veic savu darbu vairākās līgumslēdzējās valstīs, darba līgumu raksturojošo saistību izpildes vieta ir tā, kurā vai no kuras darbinieks galvenokārt pilda savas saistības pret darba devēju[46].

54. 1997. gadā izspriestajā lietā *Rutten* Tiesa uzskatīja, ka Briseles konvencijas 5. panta 1. punkts attiecas uz vietu, kurā darbinieks ir izveidojis savas profesionālās darbības faktisko centru[47]. Savā argumentācijā Tiesa ir arī piebildusi, ka runa ir par faktisko vietu, kurā vai no kuras darbinieks galvenokārt pilda savas saistības pret darba devēju[48].

55. Spriedumā lietā *Weber*, Tiesa tomēr nosprieda, ka Briseles konvencijas 5. panta 1. punkts jāinterpretē tādējādi, ka vieta, kurā darbinieks parasti veic savu darbību šīs normas nozīmē, ir vieta, kurā vai no kuras, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, viņš faktiski pilda būtisko daļu savu pienākumu pret darba devēju[49]. Tiesa ir arī piebildusi, ka gadījumā, ja darbinieks veic savu darbu vairākās līgumslēdzējās valstīs, principā jāņem vērā viss darba attiecību ilgums, lai noteiktu vietu, kurā darbinieks parasti veic savu darbu šīs normas nozīmē, un ka, ja nav citu kritēriju, minētā vieta ir tā, kurā darbinieks pavadījis lielāko daļu darba laika[50].

56. Jāpiemin arī lieta *Pugliese*, kura arī ir par Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta

45 — Jānorāda, ka faktiski Tiesa jau 1989. gadā — 1989. gada 15. februāra spriedumā lietā 32/88 *Six Constructions* (*Recueil*, 341. lpp.) — ir izspriedusi lietu saistībā ar darbinieku, kas savu darbu veica vairākās valstīs, tomēr runa nebija par valstīm, kurām ir saistoša Briseles konvencija (sprieduma 4. punkts). Tāpēc tā nosprieda, ka konvencijas 5. panta 1. punktu nevar piemērot un ka tiesas piekritību tādos gadījumos nosaka atkarībā no atbildētājas personas domicila atbilstoši konvencijas 2. pantam (rezolutīvās daļas 2) punkts).

46 — Skat. spriedumu lietā *Mulox IBC* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, rezolutīvā daļa, kā arī 24. un 26. punkts). Franču valodā, kas minētajā lietā bija tiesvedības valoda, kritērijs bija definēts šādi: "Lieu […] où ou à partir duquel le travailleur s'acquitte principalement de ses obligations à l'égard de son employeur."

47 — Skat. spriedumu lietā *Rutten* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, rezolutīvā daļa, kā arī 23., 26. un 27. punkts).

48 — Skat. spriedumu lietā *Rutten* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 23. punkts). Tiesvedības valodā (holandiešu) šīs lietas spriedumā minētie kritēriji bija formulēti šādi: "De plaats waar de werknemer het werkelijke centrum van zijn beroepswerkzaamheden heeft gevestigd en waar of van waaruit hij e feite het belangrijkste deel van zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult."

49 — Skat. spriedumu lietā *Weber* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, rezolutīvās daļas 2) punkts un 58. punkts). Tiesvedības valodā (holandiešu) runa ir par šādu kritēriju: "De plaats is waar of van waaruit hij, rekening houdend met alle omstandigheden van het concrete geval, feitelijk het belangrijkste deel van zijn verplichtingen jegens zijn werkgever vervult."

50 — Turpat.

interpretāciju, bet atšķiras no lietām *Mulox IBC*, *Rutten* un *Weber*, jo darbinieks savu darbu veica vienā līgumslēdzējā valstī, no kuras viņu pārcēla pie otra darba devēja, tomēr šī vieta nebija tā, kas noteikta ar pirmo darba devēju noslēgtajā darba līgumā [51]. Strīdā starp darbinieku un pirmo darba devēju Tiesa nolēma, ka vietu, kurā darbinieks pilda savus pienākumus pret otro darba devēju, var uzskatīt par vietu, kurā viņš parasti veic savu darbību, ja otrā darba līguma noslēgšanas brīdī pirmajam darba devējam pašam ir bijusi interese tajā, ka darbinieks sniedz pakalpojumus otrajam darba devējam vietā, ko šis pēdējais ir noteicis [52].

57. Kaut gan šajā judikatūrā ir izmantota daļēji atšķirīga terminoloģija un kritēriji, lai noteiktu vietu, kurā darbinieks parasti veic savu darbību, ievērojot Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, manuprāt, tomēr var apgalvot, ka noteicošais kritērijs ir vieta, kurā vai no kuras darbinieks faktiski veic būtisko daļu savu pienākumu pret darba devēju, un šī vieta jānosaka, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus.

3) Iespēja piemērot judikatūru par Briseles konvenciju, lai interpretētu Romas konvenciju

58. Izskatāmajā lietā tiek uzdots jautājums, vai iespējams pēc analoģijas izmantot Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju, ko Tiesa sniegusi lietās *Mulox IBC*, *Rutten*, *Weber* un *Pugliese*, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Manuprāt, uz minēto jautājumu jāatbild apstiprinoši, un atbalsts šīs judikatūras izmantošanai ir pausts arī doktrīnā [53]. Tad es izvērtēšu iespēju piemērot šo judikatūru Romas konvencijai, ņemot vērā

51 — Skat. spriedumu lietā *Pugliese* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 20. punkts).

52 — Skat. spriedumu lietā *Pugliese* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, rezolutīvās daļas 1) punkts un 26. punkts). Tiesvedības (vācu) valodā runa ir par šādu kritēriju: "Der Ort, an dem der Arbeitnehmer seine Verpflichtungen gegenüber einem zweiten Arbeitgeber erfüllt, als der Ort angesehen werden kann, an dem er gewöhnlich seine Arbeit verrichtet, wenn der erste Arbeitgeber […] zum Zeitpunkt des Abschlusses des zweiten Vertrages selbst ein Interesse an der Erfüllung der vom Arbeitnehmer für den zweiten Arbeitgeber an einem von diesem bestimmten Ort zu erbringenden Leistung hatte."

53 — Skat., piemēram, Wurmnest, W., no: Basedow, J. u.c., *Handwörterbuch des Europäischen Privatrechts*, Tibingene: Band I, Mohr Siebeck, 2009, 93. lpp., kā arī Junker, A., "Gewöhnlicher Arbeitsort und vorübergehende Entsendung im internationalen Privatrecht", no: Lorenz, S., *Festschrift für Andreas Heldrich zum 70. Geburtstag*, Minhene: Beck, 2005, 722. lpp., apgalvo, ka Romas konvencija ir pieņemta kā Briseles konvenciju papildinošs dokuments un ka Tiesas judikatūra par Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju ir transponējama arī tiesību kolīziju normām darba līgumu jomā. Skat., piemēram, arī Deinert, O., "Neues internationales Arbeitsvertragsrecht", *Recht der Arbeit*, Nr. 3/2009, 145. lpp.

dažādos interpretācijas kritērijus: gramatisko, vēsturisko, sistēmisko un teleoloģisko. Visbeidzot es norādīšu Briseles konvencijas un Romas konvencijas paralēlās interpretācijas ierobežojumus.

a) Gramatiskā interpretācija

59. Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka, ja līgumslēdzējas puses nav izvēlējušās tiesības, tad darba līgumu reglamentē "tās valsts tiesīb[as], *kurā* darbinieks […] parasti veic savu līguma izpildes darbu" [54].

60. Protams, ir taisnība, ka, ņemot vērā tikai šis normas formulējumu, kurā ir izmantots vārds "kurā", nevar secināt, ka var būt būtiski arī tās valsts tiesības, "no kuras" darbinieks veic savu darbu. Es tomēr uzskatu, ka par labu tādai interpretācijai, saskaņā ar kuru var ņemt vērā arī valsti, "no kuras" darbinieks veic savu darbu, liecina trīs argumenti.

61. Pirmkārt, arguments: jēdziena — interpretācijas priekšmeta — identiskums Briseles un Romas konvencijā. Tik tiešām, Briseles konvencijas 5. panta 1. punktā un Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir atsauce uz vietu vai valsti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu, tomēr tur nav paša jēdziena definīcijas [55]. Tādējādi Tiesa attiecībā uz Briseles konvenciju — neatkarīgi no gramatiskā formulējuma, kas ir "vieta, *kurā* darbinieks parasti veic savu darbību" — ir atzinusi iespēju ņemt vērā arī vietu, *no kuras* darbinieks veic savu darbību.

62. Otrkārt, jāņem vērā arī pats Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta formulējums un tas, ka minētajā pantā ir atsauce uz tās valsts tiesībām, "kurā" darbinieks veic savu darbu, nav pretrunā interpretācijai, saskaņā ar kuru nozīme ir arī valstij,

54 — Slīpinājums mans. Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā angļu valodas redakcijā — "law of the country in which the employee habitually carries out his work", vācu valodas redakcijā — "Recht des Staates, in dem der Arbeitnehmer […] gewöhnlich seine Arbeit verrichtet", spāņu valodas redakcijā — "país en que el trabajador […] realice habitualmente su trabajo".

55 — Jāuzsver, ka formulējumi Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktā un Briseles konvencijas 5. panta 1. punktā atšķiras tikai ar to, ka Romas konvencijā runa ir par "valsti", kamēr Briseles konvencijā — par "vietu", kurā darbs parasti tiek veikts. Minētā atšķirība, manuprāt, neliedz piemērot judikatūru par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Doktrīnā par tādu atšķirību skat., piemēram, iepriekš minēto darbu Junker, A., 724. lpp.

"no kuras" darbinieks veic savu darbu. Darbinieks tik tiešām var parasti veikt savu darbu tieši *valstī, no kuras* viņš šo darbu veic. Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta teksts no šā viedokļa pieļauj vairākas interpretācijas.

63. Treškārt, ir svarīgi atzīmēt, ka tikai ar faktu, ka darbinieks savu darbu veic *no kādas* noteiktas līgumslēdzējas valsts, nepietiek, lai lietai piemērotu tās valsts tiesības. Ja pēc analoģijas piemēro judikatūru, kas attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, var konstatēt, ka minētajā judikatūrā Tiesa ir pieprasījusi, ka darbiniekam kādā konkrētā līgumslēdzējā valstī vai no kādas konkrētas līgumslēdzējas valsts faktiski ir jāveic *būtiska daļa* savu pienākumu pret darba devēju [56]. Tātad būtiski svarīgs kritērijs minētajā judikatūrā ir darbinieka profesionālās darbības veikšanas faktiskais centrs. Ja, piemēram, darbinieks tikai sistemātiski atgriežas kādā noteiktā līgumslēdzējā valstī, bet būtisko daļu savu pienākumu veic kādā citā valstī, tad pirmo valsti, manuprāt, nevarēs uzskatīt par valsti, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu.

64. Tāpēc, manā skatījumā, Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta gramatiskā interpretācija neliedz iespēju, nosakot darba līgumam piemērojamās tiesības, ņemt vērā valsti, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu.

b) Vēsturiskā interpretācija

65. Saistībā ar vēsturisko interpretāciju jāizskata Džuliano un Lagarda ziņojums par Romas konvenciju [57], konkrēti tajā daļā, kurā runa ir par attiecību starp Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktu. Minētajā ziņojumā ir norādīts, ka šī 6. panta a) apakšpunktu piemēro, ja darbinieks savu darbu parasti veic kādā vienā valstī, pat gadījumā, ja viņš uz laiku ir nodarbināts citā valstī, bet b) apakšpunktu piemēro, ja darbinieks parasti neveic darbu kādā vienā valstī [58].

66. No minētā ziņojuma, manuprāt, nevar secināt, ka Romas konvencijas 6. panta

56 — Skat. šo secinājumu 53.–57. punktu.

57 — Skat. šo secinājumu 34. punktu.

58 — Skat. Džuliano un Lagarda ziņojumu par Romas konvenciju, komentārs par Romas konvencijas 6. pantu (3. punkts).

2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj, ka darbinieks parasti veic savu darbu *no* kādas konkrētas līgumslēdzējas valsts, bet vienlaikus man tomēr nešķiet, ka minētais ziņojums noliegtu tādu interpretāciju. Konkrētajam ziņojumam tik tiešām ir nevis saistošs, bet drīzāk akadēmisks un analītisks raksturs, jo to sagatavojusi ekspertu grupa — respektīvi, ziņojums nav konvencijas parakstītāju valstu galīgā likumdošanas griba [59].

67. Tāpat jāpiemin tas, ka arī Almeida Krusa, Desantesa Reala un Ženāra ziņojumā par Sansebastjanas konvenciju [60], kas sagatavots ar atsauci uz Briseles konvenciju, tajā redakcijā, kurā iekļauti ar Sansebastjanas konvenciju izdarītie grozījumi [61], neparādās iespēja interpretēt Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu tādējādi, ka, lai noteiktu piekritību darba līgumu jomā, var būt būtiska arī vieta, no kuras darbinieks veic savu darbu [62]. Tomēr tas nav liedzis Tiesai spriedumā lietā *Mulox IBC* — ko pieņēma tikai dažus gadus pēc minētā ziņojuma — atzīt iespēju ņemt vērā arī vietu, no kuras darbinieks veic savu darbu [63].

68. Tādējādi Tiesas judikatūra lietās *Mulox IBC*, *Rutten* un citās lietās par Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju pierāda, ka Tiesa pati, atsaucoties uz konkrētā panta interpretāciju, ir pieņēmusi citu nostāju, atšķirīgu no tās, kuru atbalsta eksperti minētajos ziņojumos. Tāpēc, manuprāt, ir iespējams sasniegt analogu rezultātu arī attiecībā uz Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretāciju.

69. Tādējādi no vēsturiskās interpretācijas nevar secināt iespēju izmantot judikatūru par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu. Tomēr, manuprāt,

59 — Jānorāda arī tas, ka kādas konkrētas normas interpretācija tikai uz vēsturiskās metodes pamata nevar gūt priekšroku pār interpretāciju, kas veikta saskaņā ar citām metodēm. Pēc analoģijas skat. par Savienības tiesībām Pechstein, M. un Drechsler, C., "Die Auslegung und Fortbildung des Primärrechts", no: Riesenhuber, K., *Europäische Methodenlehre: Handbuch für Ausbildung und Praxis*, Berlīne: de Gruyter Recht, 2006, 172. un 173. lpp. Lai gan vēsturiskajai interpretācijai, šķiet, ir mazāka nozīme, tās izmantošana Tiesas judikatūrā nav noliegta; tā, piemēram, 2010. gada 7. oktobra spriedumā lietā C-162/09 *Lassal* (Krājums, I-9217. lpp., 55. punkts) tā ir izmantojusi šo interpretācijas metodi.

60 — Ziņojums par Sansebastjanas konvenciju, sagatavojuši M. Almeida Kruss [*M. Almeida Cruz*], M. Desantess Reals [*M. Desantes Real*] un P. Ženārs [*P. Jenard*] (OV 1990, C 189, 35. lpp.).

61 — Minēta iepriekš 11. zemsvītras piezīmē.

62 — *A fortiori* pat P. Ženāra [*P. Jenard*] izstrādātajā ziņojumā par Briseles konvenciju (OV 1979, C 59, 18. lpp.) — tātad pirmajā ziņojumā par minēto konvenciju — nebija paredzēta iespēja tādējādi interpretēt konvencijas 5. panta 1. punktu, jo tolaik Briseles konvencijā nebija iekļauta neviena īpaša norma, lai noteiktu piekritību darba līgumu jomā.

63 — Spriedums lietā *Mulox IBC* (minēts 8. zemsvītras piezīmē, 26. punkts).

nevar arī sacīt, ka vēsturiskā interpretācija izslēdz minētās judikatūras piemērošanu.

c) Sistēmiskā interpretācija

70. Sistēmiskā interpretācija pieprasa Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu un Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu interpretēt paralēli. Tādai interpretācijai ir divi aspekti. No vienas puses, jāņem vērā tas, ka pagātnē Romas konvencijas 6. panta formulējums ir ietekmējis Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta interpretāciju, tomēr, no otras puses, jāņem vērā arī vēlāk pieņemtās Romas I regulas 8. panta 2. punkta formulējums.

71. Atšķirībā no Romas konvencijas Briseles konvencijā ne tās pieņemšanas brīdī, ne arī pēc grozījumiem, kas izdarīti 1978. gadā [64] un 1982. gadā [65], nebija nevienas īpašas normas par piekritību darba līgumu jomā, bet bija tikai noteikts, ka līgumu jomā prasību var iesniegt tās vietas tiesā, kurā tiek pildītas līgumsaistības.

72. Minētajā periodā Tiesa pieņēma spriedumu lietā *Ivenel* [66], kurā bija jānospriež, kāds pienākums jāņem vērā, lai piemērotu Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, kad tiek aplūkots darba līgums. Interpretējot Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu lietā *Ivenel*, Tiesa atsaucās uz Romas konvencijas 6. pantu, uzsverot, ka saskaņā ar minēto Romas konvencijas pantu darba līgumiem piemēro tās valsts tiesības, kurā darbinieks parasti veic savu darbu, ja vien no apstākļu kopuma neizriet, ka darba līgums ir ciešāk saistīts ar kādu citu valsti [67]. Šajā sakarā Tiesa nosprieda, ka saistības, kas jāņem vērā Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta piemērošanas nolūkā, ir tās, kuras raksturo līgumu [68], un tādējādi Tiesa attiecībā uz darba līgumiem nav ņēmusi vērā iepriekšējo judikatūru par piekritību strīdos līgumu jomā [69].

73. Minētā judikatūra un, protams, netieši arī Romas konvencijas 6. panta formulējums ir veicinājuši to, ka vēlāk, 1989. gadā, ar

64 — 1978. gada 9. oktobra Konvencija par Dānijas Karalistes, Īrijas un Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pievienošanos Briseles Konvencijai [par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās].

65 — 1982. gada 25. oktobra Konvencija par Grieķijas Republikas pievienošanos Briseles Konvencijai.

66 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Ivenel*.

67 — Skat. spriedumu lietā *Ivenel* (minēts 44. zemsvītras piezīmē, 13. punkts).

68 — Skat. spriedumu lietā *Ivenel* (minēts 44. zemsvītras piezīmē, 20. punkts).

69 — Skat. šo secinājumu 52. punktu.

Sansebastjanas konvenciju [70] Briseles konvencijas 5. panta 1. punktā tika izdarīti grozījumi tā, ka tajā tika paredzēta īpaša piekritība darba līgumu jomā. Tādējādi arī Briseles konvencijā tika iekļauts īpašs reglamentējums darba līgumu piekritības jomā [71].

74. Saistībā ar sistēmisko interpretāciju jāpiemin vēl viens iemesls par labu judikatūras, kas attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, izmantošanai, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, proti, fakts, ka Savienības likumdevējs ir ņēmis vērā minēto judikatūru, pieņemot Romas I regulu, kas aizstāja Romas konvenciju. Romas I regulas 8. panta 2. punktā ir noteikts, ka, ja puses nav izvēlējušās tiesības, kas piemērojamas individuālajiem darba līgumiem, tad līgumu reglamentē tās valsts tiesības, *kurā* vai *no kuras* darbinieks parasti veic savu darbu [72].

75. Minētais tiesību aktu grozījums, manuprāt, ir nozīmīgs divos aspektos.

76. No vienas puses, tas ir nozīmīgs, jo skaidri pierāda, ka likumdevējs vēlējies piešķirt minētajai starptautisko privāttiesību akta normai to pašu nozīmi, kas uz Tiesas judikatūras pamata piešķirta jēdzienam "vieta, kurā darbinieks parasti veic savu darbību" saskaņā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu [73]. Romas I regulas 8. panta 2. punkta formulējums, protams, atšķiras gan no Romas konvencijas

70 — Minēta iepriekš 11. zemsvītras piezīmē.

71 — Par tādu attīstību skat. doktrīnā, piemēram, iepriekš minēto darbu Junker, A., 722. un 723. lpp.; Sinay-Cytermann, A., "La protection de la partie faible en droit international privé: les exemples du salarié et du consommateur", *Le droit international privé: mélanges en l'honneur de Paul Lagarde*, Parīze: Dalloz, 2005, 739. un 740. lpp. Skat. arī iepriekš šo secinājumu 67. punktā minēto M. Almeida Krusa, M. Desantesa Reala un P. Ženāra ziņojumu par Sansebastjanas konvenciju, 23. punkts, kā arī iepriekš minēto Gaudemet-Tallon, H. darbu, 302. un nākamās lpp.

72 — Doktrīnā skat., piemēram, Mankowski, P. no: Ferrari, F. un Leible, S., *Rome I Regulation. The Law Applicable to Contractual Obligations e Europe*, Minhene: Sellier, 2009, 177. lpp., kurā ir apgalvots, ka runa ir par svarīgāko Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta grozījumu.

73 — Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (COM(2005) 650, galīgā redakcija), 6. panta komentāru. Doktrīnā skat. šajā ziņā, piemēram, iepriekš minēto Wurmnest, W. 94. lpp.; iepriekš minēto Plender, R. un Wilderspin, M., 315. lpp., 11-041. punkts; Gaudemet-Tallon, H., "*Le principe de proximité dans le Règlement Rome I*": *Revue hellénique de droit international*, 2008, 195. lpp.; Marquette, V., "Le Règlement Rome I sur la loi applicable aux contrats internationaux", *Revue de droit commercial belge*, Nr. 6/2009, 532. lpp., 91. zemsvītras piezīme; Kenfack, H.,"Le règlement (CE) no. 593/2008 du 17 juin 2008 sur la loi applicable aux obligations contractuelles (Rome I'), navire stable aux instruments efficaces de navigation?", *Journal du droit international*, Nr. 1/2009, 65. lpp.

6. panta 2. punkta a) apakšpunkta, gan no Briseles konvencijas 5. panta 1. punkta formulējuma, tomēr faktiski tas ir tikai skaidrāks tās judikatūras formulējums jeb kodifikācija, kura pastāv attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu [74].

77. No otras puses, šis tiesību aktu grozījums ir būtisks arī tāpēc, ka pierāda likumdevēja vēlmi piešķirt Romas I regulas 8. panta 2. punkta a) apakšpunktam plašu interpretāciju un panākt, lai darba līgumiem piemērojamās tiesības iespēju robežās tiktu noteiktas uz minētā panta pamata [75]. Minētā panta b) apakšpunkts, pēc Savienības likumdevēja domām, jāpiemēro retāk [76]. Tāpēc ir būtiski ņemt vērā darbinieka darba veikšanas centru, pat ja viņš no tās vietas tikai organizē savu darbību [77].

78. Romas I regulā ietverto tiesību kolīziju normu kodifikācijas mērķis bija aizstāt Romas konvenciju [78] un vienlaikus garantēt būtisku minētās konvencijas turpinātību [79]. Tāpēc ir saprātīgi interpretēt Romas konvencijas normas tā, lai garantētu minēto turpinātību un lai varētu sākt piemērot Romas I regulu bez būtiskiem grozījumiem interpretācijas līmenī.

79. Tāpēc, manuprāt, sistēmiskā interpretācija atbalsta to, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretācijas nolūkos tiek izmantota judikatūra, kas attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu.

74 — Doktrīnā skat. arī Magnus, U., "Die Rom I-Verordnung", *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts (IPRax)*, Nr. 1/2010, 40. un 41. lpp.; Mauer, R., "Die Kündigung komplexer grenzüberschreitender Arbeitsverhältnisse nach der EG-Verordnung ROM I", *Recht der internationalen Wirtschaft*, Nr. 2/2007, 93. lpp.; Boskovic, O., "La protection de la partie faible dans le règlement Rome I", *Recueil Dalloz*, Nr. 31/2008, 2175. un nākamās lpp.; "Corneloup, S., "La loi applicable aux obligations contractuelles: transformation de la Convention de Rome en règlement communautaire Rome I", *La semaine juridique. Édition générale*, Nr. 44/2008, 26, lpp., 34. zemsvītras piezīme; kā arī Zilinsky, M.,"Rome I en arbeidsovereenkomst", *Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie*, Nr. 6824/2009, 1034. lpp.

75 — Skat. šajā ziņā, piemēram, iepriekš minēto Boskovic, O., 2175. un nākamās lpp.; Hansen, L. L., "Applicable employment law after Rome I: the draft Rome I Regulation and its importance for employment contracts", *European business law review*, Nr. 4/2008, 768. lpp.

76 — Skat. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (COM(2005) 650, galīgā redakcija), 6. panta komentāru. Skat. šajā ziņā arī iepriekš minēto Magnus, U., 41. lpp.

77 — Skat. iepriekš minēto Mankowski, P. (2009), 177. lpp., kas minēto normu definē kā "base rule", jo ņem vērā bāzi jeb centru, no kurienes darbinieks veic savu darbību.

78 — Romas I regulas 24. panta 1. punktā ir noteikts, ka šī regula dalībvalstīs aizstāj Romas konvenciju, izņemot attiecībā uz dalībvalstu teritorijām, kuras ir minētās konvencijas teritoriālajā darbības jomā un attiecībā uz kurām šo regulu nepiemēro.

79 — Romas I regulas 24. panta 2. punktā tik tiešām ir apgalvots, ka, ciktāl šī regula aizstāj Romas Konvencijas noteikumus, visas atsauces uz minēto konvenciju uzskata par atsaucēm uz šo regulu. Skat. arī 4. zemsvītras piezīmē minēto doktrīnu.

d) Teleoloģiskā interpretācija

80. Apsvērums, kas no teleoloģiskā viedokļa atbalsta judikatūras par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu izmantošanu, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, ir izpēte par *forum* un *ius* saskaņošanu, lai kompetentā tiesa, izskatot strīdu, piemērotu savas valsts tiesības [80]. Ideālos apstākļos piekritības normās par kompetento būtu jāatzīst tās valsts tiesa, kuras tiesību akti tiks piemēroti uz starptautisko privāttiesību pamata. Tādā veidā tiesa piemēros tos tiesību aktus, ko tā vislabāk pārzina, tādējādi samazinot risku, ka tiek kļūdaini piemērotas (ārvalstu) tiesības, un vienlaikus novēršot ārvalstu tiesību atzīšanu, kas bieži vien ne tikai aizņem daudz laika, bet ir arī dārga procedūra.

81. Tādējādi vietas vai valsts, kurā darbinieks "parasti veic savu darbu", vienota interpretācija saskaņā ar Romas konvencijas 6. panta 2. punktu un Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu var veicināt saskaņotību starp *forum* un *ius*, jo uz tādas vienotas interpretācijas pamata atbilstīgi normai piekritība strīdos darba līgumu jomā būs tās vietas tiesai, kurā darbinieks parasti veic savu darbu, un vienlaikus minētā tiesa piemēros arī savus tiesību aktus (*lex loci laboris* [81]). Tāpēc es uzskatu, ka minētie jēdzieni Briseles un Romas konvencijā jāinterpretē vienveidīgi.

e) Paralēlās interpretācijas robežas

82. Tomēr es vēlos vispārīgi uzsvērt, ka ir vajadzīga zināma piesardzība, paralēli interpretējot līdzīgus vai analogus jēdzienus, kas parādās tiesību kolīziju normās un tiesu piekritības noteikšanas normās, jo abām normu sistēmām ir atšķirīgi mērķi [82]. Kamēr tiesību kolīziju normu mērķis ir noteikt tiesības, kas

80 — Par saskaņotību starp *forum* un *ius* skat., piemēram, Esplugues Mota, C. un Palao Moreno, G. no: Magnus, U. un Mankowski, P. (sastādītāji), *Brussels I Regulation*, Minhene: Sellier, 2007, 334. lpp., 7. punkts; Mankowski, P. no: Rauscher, T. (sastādītājs), *Europäisches Zivilprozeßrecht. Kommentar*, 2. izd., Minhene: Sellier, European Law Publishers, 2006, 319. lpp., 4. punkts. Skat. arī iepriekš 62. zemsvītras piezīmē minēto Ženāra ziņojumu par Briseles konvenciju, 24. lpp., kur tiek pausta vēlme, lai strīdus darba līgumu jomā, ja iespējams, izspriestu tās valsts tiesa, kuras tiesību akti piemērojami līgumam.

81 — Par minētā jēdziena izmantošanu skat., piemēram, iepriekš minēto Salvatori, M. M., 66. lpp.; Gamillscheg, F., "Conflitti di leggi nei contratti di lavoro e nelle relazioni industriali", Biagi, M. un Blanpain, R., *Diritto del lavoro e relazioni industriali nei paesi industrializzati ad economia di mercato*, I sēj., Rimini: Maggioli Editore, 1991, 544. lpp.

82 — Doktrīnā skat. arī, piemēram, Van Eeckhoutte, W., "The Rome Convention on the Law Applicable to Contractual Obligations and Labour Law (1980)", no: Blanpain, R., *Freedom of services e the European Union*, Hāga: Kluwer, 2006, 170. lpp.

piemērojamas līgumsaistībām (izskatāmajā gadījumā — darba līgumam), tiesu piekritības noteikšanas normu mērķis ir noteikt kompetento tiesu. Tiesību kolīziju normas (respektīvi, Romas konvencija) parasti liek noteikt *tikai vienas* valsts tiesības, savukārt, piemērojot juridiski piekritīgās tiesas noteikšanas normas, prasītājam *var būt* — vismaz zināmos gadījumos — arī iespēja *izvēlēties* tiesu, kurā iesniegt prasību [83].

par interpretācijas vienveidīgumu ar atsauci uz katru konkrēto gadījumu [84]. Tāpat jāuzsver, ka dažreiz pat jēdzienus, kas attiecināmi uz vienu jomu, nevar interpretēt vienādi. Tā, piemēram, lietā *C* [85] Tiesa, interpretējot Regulu (EK) Nr. 2201/2003 [86], ir noteikusi, ka jēdzienam "civillietas" saskaņā ar minēto regulu ir autonoma nozīme: tāpēc tā pamatā nav minētā jēdziena definīcijas, kas sniegta Briseles konvencijā vai Regulā Nr. 44/2001. Tomēr ir taisnība, ka nozarēs, kurās abu jomu tiesību aktu normām ir viens aizsardzības mērķis (piemēram, darbinieku vai patērētāju aizsardzība), ir drīzāk iespējams, ka paši jēdzieni tiks interpretēti vienveidīgi [87].

83. Tāpēc jānorāda, ka šajā lietā es negrasos apgalvot, ka visi līdzīgie vai analogie jēdzieni Romas un Briseles konvencijā būtu vispārīgi jāinterpretē vienādi. Manuprāt, svarīgi ir uzsvērt galvenokārt to, ka nevar sekot vispārējam pieņēmumam, atbilstīgi kuram visi identiskie vai līdzīgie jēdzieni jāinterpretē vienādi, bet vienmēr jāuzdod sev jautājums

83 — Šajā ziņā skat. arī doktrīnā Mankowski, P., "Internationale Zuständigkeit und anwendbares Recht: Parallelen und Divergenzen", no: Lorenz, S., *Festschrift für Andreas Heldrich zum 70. Geburtstag*, Minhene: Beck, 2005, 868. un 869. lpp.; Lüttringhaus, J. D. un Weber, J., "Aussonderungsklagen an der Schnittstelle von EuGVVO und EuInsVO", *Recht der internationalen Wirtschaft*, Nr. 1-2/2010, 49. lpp.; "Max Planck Institute for Comparative and International Private Law: Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I)", *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, n. 2/2007, 238. lpp.; iepriekš minēto Lein, E., 196. lpp.; Kropholler, J., *Internationales Privatrecht: einschließlich der Grundbegriffe des internationalen Zivilverfahrensrechts*, Tībingene: Mohr Siebeck, 2006, 612. lpp.

84 — Skat. arī manus secinājumus, kas sniegti 2009. gada 27. janvārī lietā C-533/07 *Falco Privatstiftung* (2009. gada 23. aprīļa spriedums, Krājums, I-3327. lpp.), kuros esmu norādījusi robežas, kādas ir dažādos tiesību aktos izmantoto jēdzienu vienādai interpretācijai un it īpaši tikai daļējas analoģijas iespēju starp jēdzienu "pakalpojumi", kas minēts Regulā Nr. 44/2001 un kas minēts primārajās tiesībās (60. un nākamie punkti), kā arī analoģijas neiespējamību starp minēto jēdzienu saskaņā ar Regulu Nr. 44/2001 un Savienības normām PVN jomā.

85 — 2007. gada 27. novembra spriedums lietā C-435/06 *C* (Krājums, I-10141. lpp.).

86 — Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.).

87 — Skat. arī Lüttringhaus, J., "Der Direktanspruch im vergemeinschafteten IZVR und IPR nach der Entscheidung EuGH VersR 2009, 1512 (Vorarlberger Gebietskrankenkasse)", *Versicherungsrecht*, Nr. 4/2010, 189. lpp. Skat. arī iepriekš minēto Lein, E., 186. un 187. lpp., kas runā par vājākās līgumslēdzējas puses (tātad arī par darbinieka) aizsardzību Romas I regulā un Regulā Nr. 44/2001.

4) Kritēriji, kas valsts tiesai jāņem vērā

84. Tātad tās valsts kritērijs, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu, ir atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem.

85. Tātad izskatāmajā lietā valsts tiesai jānosaka, kurā līgumslēdzējā valstī vai no kuras līgumslēdzējas valsts darbinieks parasti veic savu darbu. Prejudiciālajā procesā, kura pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, jebkurš lietas faktu vērtējums ir valsts tiesas kompetencē [88]. Arī judikatūrā, kas attiecas uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, Tiesa ir norādījusi, ka valsts tiesas uzdevums ir noteikt vietu vai valsti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu [89]. Tiesai tomēr jāsniedz valsts tiesai precīzi kritēriji, uz kuru pamata tā var lietu izspriest.

86. Var konstatēt, ka judikatūrā par Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu Tiesa ir piemērojusi dažādus kritērijus, lai pārliecinātos, vai darbinieks parasti veic savu darbu kādā konkrētā līgumslēdzējā valstī, protams, atbilstoši lietas faktiskajiem apstākļiem.

87. Tā lietā *Mulox IBC* darbinieks strādāja par starptautiskā mārketinga direktoru. Viņa birojs bija *Aix-les-Bains* Francijā, un viņš nodarbojās ar preču pārdošanu Vācijā, Beļģijā, Nīderlandē un Skandināvijas valstīs, bet vēlāk viņš tomēr savu darbību veica tikai Francijā [90]. Minētajā lietā Tiesa, nosakot vietu, kurā darbinieks parasti veica savu darbību saskaņā ar Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, ņēma vērā to, ka darbinieka birojs atradās vienā līgumslēdzējā valstī, kuru viņš bija izvēlējies par savu dzīvesvietu, no kuras veica savas darbības un kurā atgriezās pēc katra darba brauciena, un ka brīdī, kad radās strīds, viņš savu darbību veica tikai un vienīgi minētās valsts teritorijā [91].

88. Lietā *Rutten* darbinieks dzīvoja Nīderlandē un bija pieņemts darbā kādas Lielbritānijas sabiedrības nīderlandiešu

88 — Skat. šajā ziņā, piemēram, 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā C-341/05 Laval un Partneri (Krājums, I-11767. lpp., 45. punkts), 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-537/07 *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (Krājums, I-6525. lpp., 24. punkts) un 2009. gada 22. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-261/08 un C-348/08 *Zurita García* un *Choque Cabrera* (Krājums, I-10143. lpp., 34. punkts).

89 — Skat iepriekš minētos spriedumus lietā *Mulox IBC* (25. punkts), lietā *Rutten* (25. punkts), lietā *Weber* (55. punkts) un lietā *Pugliese* (25. punkts). Skat. doktrīnā arī par katra konkrēta gadījuma vērtējumu, pamatojoties uz analogu kritēriju "vieta, kurā darbinieks parasti veic savu darbību" saskaņā ar Regulu Nr. 44/2001, iepriekš minēto Mankowski, P. (2006), 320. lpp., 4. punkts.

90 — Skat. spriedumu lietā *Mulox IBC* (8. zemsvītras piezīme, 3. punkts).

91 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 25. punkts).

filiālē [92]. Divas trešdaļas sava darba laika viņš veica savu darbu Nīderlandē, kur viņam arī bija birojs, savukārt atlikušo trešdaļu sava darba laika viņš strādāja Apvienotajā Karalistē, Beļģijā, Vācijā un Amerikas Savienotajās Valstīs [93]. Minētajā lietā Tiesa ir ņēmusi vērā to, ka darbinieks divas trešdaļas sava darba laika pavadīja kādā vienā valstī, kurā viņam bija birojs, no kuras viņš organizēja savu darbību darba devēja uzdevumā un kurā atgriezās pēc katra komandējuma [94].

89. Savukārt lieta *Weber* attiecās uz darbinieku, kurš daudzus gadus bija strādājis par pavāru uz kuģiem un iekārtās uz Nīderlandei piegulošā kontinentālā šelfa, tomēr dažus mēnešus viņš bija strādājis arī uz peldošā celtņa, kas atradās Dānijas teritoriālajos ūdeņos [95]. Minētajā lietā Tiesa uzsvēra, ka atšķirībā no lietas *Mulox IBC* un lietas *Rutten* darbiniekam nebija kādā līgumslēdzējā valstī biroja, kas būtu viņa profesionālās darbības faktiskais centrs vai no kura viņš pildītu būtisko daļu savu pienākumu pret darba devēju [96]. Tāpēc Tiesa par noteicošo ir uzskatījusi laika kritēriju: tā ņēma vērā valsti, kurā darbinieks bija pavadījis lielāko daļu sava darba laika [97].

90. Lieta *Pugliese* attiecās uz kādu Itālijas pilsoni, kura bija pieņemta darbā kādā Itālijas sabiedrībā un kurai bija atļauts pārcelties uz citu darba vietu Vācijā dibinātā sabiedrībā, ar kuru viņa noslēdza darba līgumu [98]. Tāpēc Tiesai bija jāpieņem spriedums tādas darbinieces lietā, kura bija secīgi noslēgusi divus darba līgumus ar diviem dažādiem darba devējiem, un pirmais darba devējs pilnībā zināja par otrā līguma noslēgšanu un bija atļāvis apturēt pirmo līgumu [99]. Lai noteiktu tiesu, kas kompetenta spriest par strīdu starp darbinieku un pirmo darba devēju, bija jāatbild uz jautājumu — kura ir tā valsts, kurā darbinieks parasti veica savu darbu? Tiesa uzskatīja, ka vietu, kurā darbinieks pilda savus pienākumus pret otro darba devēju, var uzskatīt par vietu, kurā viņš parasti veic savu darbību, ja otrā darba līguma noslēgšanas brīdī pirmajam darba devējam pašam ir bijusi interese par pakalpojumu izpildi, kas darbiniekam jāsniedz otrajam darba devējam vietā, ko tas noteicis [100].

92 — Skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Rutten* (8. zemsvītras piezīme, 2. punkts).
93 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 5. punkts).
94 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 25. punkts).
95 — Skat. spriedumu lietā *Weber* (8. zemsvītras piezīme, 17.–21. punkts).
96 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 48. punkts).
97 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 58. punkts).
98 — Skat. spriedumu lietā *Pugliese* (8. zemsvītras piezīme, 4., 5. un 7. punkts).
99 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 13. punkts).
100 — Turpat (8. zemsvītras piezīme, 26. punkts).

91. Arī doktrīnā var atrast dažādus kritērijus, lai noteiktu valsti vai vietu, kurā darbinieks parasti veic savu darbu. Tik tiešām, piemēram, kā kritērijs, lai nošķirtu darba parasto veikšanu un darba veikšanu laika ziņā, doktrīnā tiek norādīts laiks, ko darbinieks velta darba veikšanai kādā noteiktā valstī, un paša darbības svarīgums [101]. Laika kritērijs, lai gan var būt svarīgs, nevar būt noteicošs; būtiska nozīme ir tam, lai darbinieks būtu kādā noteiktā valstī izveidojis savas profesionālās darbības faktisko centru [102]. Doktrīnā par būtisku kritēriju tiek norādīts arī līgumslēdzēju pušu mērķis [103]. Tiek uzsvērta arī vajadzība pārbaudīt, vai darbības veikšanas pamatkodolu var lokalizēt kādā vienā līgumslēdzējā valstī [104].

92. Arī izskatāmajā lietā Tiesai jānorāda valsts tiesai kritēriji, kas tai jāievēro, lai izvērtētu, kurā valstī darbinieks parasti ir veicis savu darbu.

93. Attiecībā uz iespējamiem būtiskiem kritērijiem vispirms jānorāda, ka H. Kolča veiktās darbības būtība atšķiras no to darbību būtības, par kurām Tiesa līdz šim spriedusi ar atsauci uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu, un it īpaši atšķiras no to darbību būtības, kādas tika skatītas lietā *Mulox IBC* un lietā *Rutten*. Vispirms ir jāuzsver, ka konkrētās darbības būtība ir tāda, ka H. Kolčam nebija obligāti vajadzīgs birojs, un no šā viedokļa konkrētā lieta ir salīdzināma ar lietu *Weber*. Izskatāmā lieta ir par pārvadājumu darbību: H. Kolčs pārvadā ziedus un citus augus no Odenses Dānijā uz galamērķiem Vācijā un citās valstīs. Tāpēc valsts tiesai šajā lietā jāņem vērā pārvadājumu darbības īpatnības gan attiecībā uz darbības izpildes kārtību, gan attiecībā uz darba instrumentu veidiem.

94. Kā jau uzsvērts iepriekš [105], lai piemērotu kādas konkrētas līgumslēdzējas valsts tiesības, nepietiek ar to, ka darbinieks sistemātiski atgriežas tajā noteiktajā valstī, bet drīzāk vajadzīgs, lai viņš minētajā līgumslēdzējā valstī izveidotu arī savas profesionālās darbības faktisko centru. Tāpēc tikai ar faktu, ka darbinieks sistemātiski atgriežas kādā noteiktā līgumslēdzējā valstī, nepietiek, lai izpildītu kritērijus attiecībā uz darba parasto veikšanu minētajā valstī vai savas profesionālās darbības faktiskā centra izveidi minētajā valstī.

101 — Skat., piemēram, iepriekš minēto Van Eeckhoutte, W., 169. un 170. lpp.

102 — Skat. iepriekš minētos Plender, R. un Wilderspin, M., 315. lpp., 11-039. punkts.

103 — Skat., piemēram, iepriekš minēto Van Eeckhoutte, W., 170. lpp.; par Romas I regulas 8. panta 2. punktu, iepriekš minēto Mankowski, P. (2009), 178. lpp.

104 — Skat. iepriekš minēto Wurmnest, W., 93. lpp.

105 — Skat. šo secinājumu 63. punktu.

95. Tomēr sistemātiska atgriešanās kādā valstī nav vienīgais elements, kas šeit var būt ņemams vērā. Valsts tiesai, nosakot, kurā valstī vai no kuras valsts H. Kolčs parasti veic savu darbu, būs jāņem vērā visi elementi un visi apstākļi, kas raksturo izskatāmo lietu.

96. Tāpēc, manuprāt, valsts tiesai šajā lietā vispirms jāņem vērā šādi elementi:

— jāpārbauda, kurās valstīs H. Kolčs ir veicis savu pārvadājumu darbību, un tādēļ būs sīki jāizskata dokumenti, kuros atzīmēti viņa veiktie maršruti (*Kørselsrapport*);

— nosakot, kurās valstīs H. Kolčs veicis savu pārvadājumu darbību, jāprecizē, pirmkārt, kurās valstīs H. Kolčs ir veicis pārvadājumus bez galamērķa (tātad tikai šķērsojis attiecīgo valsti) un, otrkārt, kuras valstis ir bijušas viņa braucienu galamērķis, un, atsaucoties uz tādām valstīm, jāpārbauda, vai galamērķi atrodas galvenokārt vienā valstī vai ir vienādā mērā sadalīti pa dažādām valstīm;

— jāpārbauda, no kuras vietas H. Kolčs organizējis savu darbību un kā notikusi darbības organizēšana;

— saistībā ar darbības organizēšanu jāpārliecinās, kur atradušies darba instrumenti. Līdz ar to šajā lietā svarīgs ir tas apstāklis, ka kravas automobiļi atradās Vācijā trīs tā sauktajās "maiņas vietās" ("Wechselstandorte") [106] — Kaselē, Neikirhenē-Flinā un Osnabrikā — un ka H. Kolča kravas automobilis tika novietots Osnabrikā;

— no darbības organizēšanas viedokļa tostarp jāņem vērā, ka darbinieki, kuri dzīvoja Osnabrikā, tur veica maiņu pārvadāšanas nolūkos;

— no darbības organizēšanas viedokļa ir svarīgi arī pārbaudīt, kurā vietā H. Kolčs saņēma instrukcijas par brauciena gaitas norisi;

— no darbības organizēšanas viedokļa jāņem vērā arī tas, ka H. Kolčs sāka savus braucienus Osnabrikā un tur atgriezās pēc pārvadājumu veikšanas.

106 — Kā skaidri izriet no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, katrā no minētajām vietām bija novietoti stāvvietā trīs kravas automobiļi; H. Kolča kravas automobilis bija novietots stāvvietā Osnabrikā.

97. Tāpēc, lemjot, kura ir tā valsts, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu, valsts tiesai jāņem vērā gan kritēriji pēc būtības, gan laika kritēriji [107].

98. Šajā ziņā jāprecizē, ka, lai noteiktu valsti, kurā vai no kuras darbinieks parasti veic savu darbu, nav būtisks apstāklis, vai sabiedrībai *Gasa Spedition* Luksemburgā ir infrastruktūra vai tai ir tikai pasta adrese. Manuprāt, nav svarīgi pat tas, vai H. Kolčs saņēmis instrukcijas no *Gasa Spedition,* kuras mītne ir Luksemburgā, vai tieši no sabiedrības *Gasa Odense Blomster Amba*, kuras mītne ir Dānijā. Tas šajā lietā tik tiešām nepalīdz pārliecināties, kur darbinieks ir pildījis savas saistības pret darba devēju.

E — *Secinājums*

99. Izskatāmā lieta ir būtiski svarīga Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkta interpretācijas nolūkā, jo, ņemot vērā, ka ir vajadzīgs augsts darbinieku aizsardzības līmenis, minētā panta darbības joma tiek paplašināta tā, ka, nosakot valsti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu saskaņā ar minēto pantu, svarīga ir ne tikai valsts, *kurā* darbinieks faktiski veic minēto darbību, bet arī valsts, *no kuras* minētā darbība veikta. Tāpēc, lai interpretētu Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunktu, pēc analoģijas var izmantot interpretāciju, ko sniegusi Tiesa savā judikatūrā attiecībā uz Briseles konvencijas 5. panta 1. punktu.

100. Tāpēc, ņemot vērā konstatētos faktus, es uzskatu, ka uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu jāatbild, ka Romas konvencijas 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja darbinieks veic savu darbu vairākās līgumslēdzējās valstīs, valsts, kurā darbinieks parasti veic savu līguma izpildes darbu, ievērojot minēto pantu, ir valsts, kurā vai no kuras, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, darbinieks faktiski pilda būtisko daļu savu pienākumu pret darba devēju, un minētais vērtējums jāveic valsts tiesai, ņemot vērā visus tai iesniegtās lietas faktiskos apstākļus.

107 — Tāpat arī skat. iepriekš minēto Junker, A., 733. lpp.

VII — Secinājumi

101. Ievērojot visus iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai šādi atbildēt uz *Cour d'appel* uzdoto prejudiciālo jautājumu:

Romas 1980. gada 19. jūnijā konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, 6. panta 2. punkta a) apakšpunkts jāinterpretē tādējādi, ka gadījumā, ja darbinieks veic savu darbu vairākās līgumslēdzējās valstīs, valsts, kurā darbinieks parasti veic savu līguma izpildes darbu, ievērojot minēto pantu, ir valsts, kurā vai no kuras, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus, darbinieks faktiski pilda būtisko daļu savu pienākumu pret darba devēju. Minētais vērtējums jāveic valsts tiesai, ņemot vērā visus tai iesniegtās lietas faktiskos apstākļus.